

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Examensarbete 15 hp – kandidatnivå
Medie- och kommunikationsvetenskap

Mer hat – mindre prat?

En studie om hur näthat påverkar de drabbades vilja till självcensur och deltagande i det offentliga rummet.

Författare: Mikaela Bergström
Fanny Åhlund
Handledare: Kristoffer Holt
Examinator: Renaud de la Brosse
Termin: VT 2015
Ämne: Medie- &
Kommunikationsvetenskap
Nivå: Kandidatnivå
Kurskod: 2MK30E

Abstract

Authors: Mikaela Bergström & Fanny Åhlund

Title: More hate – no debate? *A study about how cyber hate affects the victims will to self-censorship and participation in the public sphere.*

Level: BA Thesis in Media and Communication Studies

Location: Linnaeus University

Language: Swedish

Number of pages: 52

The discussions about cyber hate has become a burning question, and there is an increasing debate about the conflict of interests between the freedom of speech and how to avoid online content that offends the personal integrity. It is often reported that celebrities have been targets of the harmful comments, but cyber hate is something that can affect us all.

With the development of the Internet, more people have been able to make their voice heard and to participate actively in the public debate. Scientists believe that the Internet promotes a free exchange of opinions and improves democracy. The question is though whether it actually could lead to the opposite? The climate on the Internet gets tougher, and we see that some people use the social media comment fields in order to hurt and offend others. There is a risk that the fear of becoming a victim of cyber hate becomes greater than the will to say what you want, without limitations. This leads to widespread self-censorship and that people might feel inhibited when expressing themselves on the Internet.

The aim of this thesis is to investigate a possible link between cyber hate and self-censorship, in relation to the public space and free, open and respectful debates. Through this paper we have found that there is a relationship between cyber hate and the degree of self-censorship. People affected by cyber hate tend to increase their way of censoring themselves when publishing on the Internet, although in different ways and extent.

Nyckelord

Näthat, självcensur, det ideala samtalet, det offentliga rummet, yttrandefrihet.

Förord och tack

Vi vill tacka alla respondenter som har lagt ner både tid och energi på att ge oss utförliga svar inom ett känsligt ämne. Trots de negativa upplevelser ni fått utstå uppskattar vi att vi har fått ta del av era berättelser.

Vi är även mycket tacksamma för den hjälp och de positiva kommentarer som *Inte Okej* och *Institutet för Juridik och Internet* har bidragit till.

Dessutom riktas ett stort tack till handlerare Kristoffer Holt som har bidragit med många handfasta tips och åsikter under resans gång.

Vi hoppas att kampen mot näthat fortsätter och att människor respekterar varandras lik- och olikheter, både på internet och i det verkliga livet. Tillsammans, med mer kunskap och engagemang, kan vi stoppa näthat!

Trevlig läsning!

Mikaela Bergström & Fanny Åhlund

Innehåll

1 Inledning	1
1.1 Introduktion och problemformulering	1
2 Litteraturgranskning	3
2.1 Det offentliga samtalet	3
2.2 Deliberativ demokrati	4
2.3 Det ideala samtalet	6
2.4 Medborgerligt deltagande och -engagemang	6
2.5 Yttrandefrihet	8
2.6 Näthat	10
2.7 Censurering	11
2.8 Självrensning	12
2.9 Sammanfattning teoretisk bakgrund	14
3 Syfte och frågeställning	17
4 Metod	18
4.1 Forskningsmetod	18
4.2 Datainsamling	18
4.3 Urval	19
4.4 Genomförande av skriftliga intervjuer	20
4.5 Verktyg	21
4.5.1 Intervjuformulär	21
4.5.2 Bearbetning av data	21
4.6 Metodkritik	22
4.7 Forskningsetik	23
5 Resultat och Analys	25
5.1 Näthat	25
5.1.1 Tabell 1	26
5.2 Näthat som kränker	27
5.2.1 Tabell 2	28
5.3 Inlägg som blivit näthatade	29
5.4 Att följa strömmen	30
5.5 Kontroll av innehåll	31
5.6 Självrensning	31
5.6.1 Tabell 3	32
5.6.2 Tabell 4	34
5.7 Minskat medborgardeltagande	35
5.8 I efterhand önskad självrensning	36
6 Slutsats och diskussion	38
6.1 Slutsats	38
6.2 Diskussion	38
6.3 Framtida forskning	42
Referenser	43

Bilagor	I
Bilaga A Frågeformulär	I
Bilaga B Empiriskt material - respondentlista	III

1 Inledning

The ways in which the Internet is being used to disseminate and promote hateful and violent beliefs and attitudes are astounding, varied, and continually multiplying (Foxman & Wolf, 2013, s. 11).

1.1 Introduktion och problemformulering

Onlinekommunikation kan sägas vara okontrollerbar i och med att det är svårt att ingripa om interaktionen blir alltför aggressiv. Den ständiga tillgängligheten gör det även möjligt att sända och ta emot skadliga meddelande alla timmar på dygnet. Ingen går säker på internet (Kowalski, Giumetti, G. Schroeder & A. Lattanner, 2014).

Debatten om näthat är idag mycket aktuell och vi ser många exempel på hur offentliga personer blir kränkta genom bland annat kommentarsfält och sociala medier. Fenomenet har fått en plats i rampljuset genom bland annat artikelsier i Aftonbladet (Aftonbladet.se, 2015) och TV-program som Trolljägarna (TV3, 2015). Det finns en föreställning om att näthat bara påverkar vissa grupper i samhället men det är ett problem som berör alla som använder sig av internet på ett eller annat sätt. Man kan själv råka ut för det eller vara med om att någon i ens närhet drabbas och såväl unga som gamla påverkas (Pohjanen & Berg, 2013). Näthat har kommit att bli ett samhällsproblem där den enskilda människan drabbas.

Det är vanligt att det som sker på internet inte ses som en del av verkligheten och inte tas på allvar. Ett ytterligare problem med näthat är att det ibland håller sig inom ramarna för vad som är lagligt och ibland inte. Gränserna däremellan är ofta svåra att urskilja (Pohjanen & Berg, 2013). Det finns inget brott i vår nuvarande lagstiftning som heter exempelvis *nätbrott* eller *kränkande på internet*. Vid utredning måste därför de lagar och regler som finns användas, något som kan göra processen mycket svår (Svensson & Dahlstrand, 2014). Det är ofta svårt att identifiera personer som har skrivit olagligt eller skadligt innehåll när det kommer till digitala plattformar. Detta för att det är relativt enkelt att vara anonym och att man dessutom kan befinna sig var som helst i världen (Oozer, 2014).

Det är i Sverige en grundlagsskyddad rättighet att få lov att säga vad man vill och uttrycka sina åsikter (Olsson, 2009). Diskussionen om näthat har blivit en intressekonflikt mellan rättigheten att göra sin röst hörd genom yttrandefriheten och hur man undviker kränkande kommentarer och inkräktande på den personliga integriteten (Gustafsson, 2014). Det finns ett dilemma som ligger i det faktum att en obegränsad yttrandefrihet tillåter alla röster, även de hatiska, att komma till tals (Peters, 2005). I det offentliga samtalet har alla människor en plats med ett utgångsläge där alla talar med lika stor rätt (Gripsrud, 2011). Den tyske filosofen Jürgen Habermas har fokuserat mycket på hur den offentliga arenan är en plats där makt utövas, ofta med ett politiskt fokus. Däremot har det med tiden utvecklats till att bli en mindre tydlig uppdelning mellan stat och samhälle, maktpersoner och medborgare. Detta innebär att fler personer än makthavare tar del i det offentliga samtalet (Habermas, 1998). Med nya tekniker och medier har det offentliga rummet och samtalet vuxit och gränser mellan vad som tidigare var privat respektive offentligt har suddats ut (Ilshammar, 2013). Nya medier har bidragit till en integrationskultur som har blivit mer opolitisk och där allmänna intressen har skiftat från frågor om makt till saker som är mer av *human interest* (Habermas, 1998).

Med utvecklingen av internet har det framkommit att det numera erbjuds nya möjligheter att främja engagemang, både medborgerligt och politiskt, genom exempelvis bloggar och sociala nätverk (Gil de Zúñiga & Valenzuela, 2011). När man talar om allmänhetens deltagande föreställs ett fritt utbyte av tankar och ideér. Forskare menar att en virtuell plats likt internet främjar utbytet av åsikter och förbättrar demokratin. Vissa forskare belyser även det faktum att snabb och billig information på internet främjar ett medborgligt deltagande (Papacharissi, 2002).

Debatten om deltagande och vem som vågar säga vad är högaktuell i dagens samhälle. Ett av begreppen som dykt upp är självcensurering, då främst inom journalistik kopplat till terror och våld (SvD, 2015; Sveriges Radio, 2015). Även om det finns många påverkanskrafter menar vissa att självcensureringen är det största hotet mot ett fritt och öppet samhälle (SvD, 2015). Därmed ses en underliggande risk att vissa åsikter och tankar förblir osagda vilket leder till att vissa ämnen försvinner från den offentliga agendan (Gearhart & Zhang, 2013). Rädslan att bli utsatt för hat och trakasserier blir större än möjligheten och viljan att säga vad man vill (Murray, 2015).

2 Litteraturgranskning

Det finns mycket publicerad forskning inom respektive område som berörs. Däremot är det svårt att hitta studier som kombinerar och visar de samband som vi vill undersöka, om kopplingen mellan det offentliga samtalet och näthat. För att få en djupare förståelse för vår forskningsfråga krävs insikter och kunskaper om diverse teoretiska begrepp inom medie- och kommunikationsvetenskapen.

2.1 Det offentliga samtalet

Jürgen Habermas är den starkaste rösten inom området som berör det offentliga samtalet. Hans tankar grundar sig på funderingar om vem eller vilka som får komma till tals i samhället och förhållandet mellan samhälle och demokrati (Habermas, 1998). Grundtanken med det offentliga samtalet var från början att varje medborgare skulle ha möjligheten att delta i en offentlig opinionsbildning på sina egna villkor. Genom diskussioner där alla får möjlighet att delta formas en vilja som delas av alla och blir på så sätt också den "rätta". Målet med diskussionen handlar om att komma fram till det gemensamma bästa och på så sätt skapa en "sanning" som är legitim för alla (Dahlkvist, 1998).

Idag skiljer man de offentliga och privata sfärerna åt (Habermas, 1998). Till skillnad från det offentliga sker det privata i mer slutna rum (Gripsrud, 2011). Den ena sfären utesluter dock inte den andra. Det är nämligen svårt att helt avskilja det privata från det offentliga och har lett till många diskussioner om gränsdragning (Habermas, 1996). Det offentliga samtalet sker överallt i samhället och består av många rum, mötesplatser och kommunikationskanaler. Även Ilshammar (2013) talar om det offentliga samtalet med Habermas tankesätt som utgångspunkt. Han menar att det idag inte bara handlar om fysiska samtal och möten utan lika mycket om andra konversationer på sociala medier, bloggar, hemsidor och andra digitala platser.

Nätverken inom det offentliga samtalet erbjuder verktyg för social interaktion (Benkler, 2006). Det går även att se tydliga samband mellan strukturen på den offentliga sfären och kommunikationsmöjligheter samt hur meddelanden skapas (Habermas, 1996). Enligt Habermas (1998) har de traditionella medierna länge varit det offentliga samtalets arenor. Denna syn har dock förändrats med åren. Idag är det istället så att den nya

tekniken bjuder in till fler samtal, möjliga arenor och offentliga sfärer där varje medborgare kan vara delaktig och uttrycka sin åsikt (Ilshammar, 2013). Internet har framför allt påverkat det offentliga rummet i den mån att möjligheten för information och kulturell produktion har ökat och man ser att fler människor kan arbeta tillsammans. Man ser även att nya, kommersiella massmedier har påverkat strukturen för det offentliga samtalet (Benkler, 2006).

2.2 Deliberativ demokrati

Det offentliga samtalet och dess definition har även gett grund till andra teorier om hur kommunikation påverkar samhället. Ett av dessa begrepp är *deliberativ demokrati*, något som det finns många förklaringar på men där en av dem sätter det offentliga samtalet i fokus. Detta synsätt är utvecklat av Habermas och hans efterföljare. Maktbeslut som fattas grundar sig på en allmän process av övervägningar där alla har varit delaktiga. Det talas om en process där man kan föra en rationell och neutral dialog och där ett mer jämlikt och opartiskt samtal leder till att medborgarna är mindre benägna att påverkas av andra röster som bestämmer vad som ska sägas (Mouffe, 1999).

deliberativt samtal [-ti:'vt eller -li'b-] (latin *deliberati'vus* 'övervägande', 'överläggnings-', av *deli'bero*'överväga', 'rådslå', 'överlägga'), form av undervisning som betraktas som ett viktigt inslag i skolans demokratiska fostran. Olika åsikter får komma till uttryck i en anda av tolerans, respekt och strävan att komma överens, och auktoriteter ifrågasätts (Nationalencyklopedin, 2015).

Forskningen har försökt undersöka länken mellan deliberativ demokrati och hur användandet ser ut på internetforum. Deliberation mellan olika parter om sällskapliga diskussioner pågår ständigt, och allt oftare på sociala plattformar (Premfors & Roth, 2004). Frågorna handlar om hur förhållandet mellan onlineforum och teorier om det offentliga rummet ser ut och om det går att knyta an till bland annat Habermas teorier om ett offentligt samtal. Det har gjorts undersökningar på hur de nya plattformarna på internet har fungerat i förhållande till idealbilden av det offentliga rummet (Janssen & Kies, 2005). Deliberativa röster trycker just på det faktum att internet skulle kunna vara ett medel för att utvidga den offentliga sfären. Diskursen inom den är dock fri från statlig och industriell makt men är ett forum där den allmänna opinionen kan få plats (Dahlberg, 2001a). Vid utveckling av deliberativa samtal på internet berättar Dahlberg

(2001a) om projekt där huvudfokus alltid har varit att sträva mot en respektfull dialog. Man talar om att varje deltagare har ett ansvar för att styra över sig själv och leva upp till de riktlinjer som finns. Positiva riktlinjer ska hjälpa medlemmarna att bygga respekt som i sin tur uppmuntrar och föder en positiv och deliberativ dialog.

Internet både sammanför och delar upp användarna då det är många som aktivt söker sig till grupper där man har något gemensamt med andra. De olika diskurserna på internet blir därför kopplade till olika plattformar. Ur ett deliberativt synsätt skulle förekomsten av olika diskurser på internet dock kunna ses som ett utvidgande av det offentliga samtalet. De olika plattformarna med forum ger informella platser för interaktion och debatt (Dahlberg, 2001a). Plattformar och forum på internet skulle kunna erbjuda många demokratiska möjligheter. Optimister menar att avsaknaden av geografiska och tidsförknippade gränser gör att fler uppmuntras till ett deltagande i det offentliga samtalet i form av bland annat politiska debatter online. De anser dessutom att det finns förutsättningar för en debatt som är jämlik, öppen och ärlig. Det finns dock de som ser baksidorna med de nya och offentliga arenorna. Även om internet har en stor deliberativ potential menar man att det troligtvis är svårt att hålla ett öppet, fritt, respektfullt och ärligt samtal som grundar sig på deliberativa tankar. En av anledningarna till detta är just den anonymitet som deltagarna kan använda sig av på internet, något som leder till hinder istället för möjligheter (Janssen & Kies, 2005).

Många men långt ifrån alla framstående förespråkare av deliberativ demokrati grundar sina tankar likt Habermas. Det finns flera som kritiserar realismen hos dem som förespråkar deliberativ demokrati och deras antaganden om medborgarens förmåga att vilja delta (Premfors & Roth, 2004). Chantal Mouffe (1999) är en av dem som kritiserar Habermas sätt att se på det offentliga samtalet som en del i en demokrati där alla samtal sker på ett rationellt sätt. Hon och ett antal andra forskare säger att alla konversationer och samtal inte bara grundar sig på allmänna processer utan även på personliga val och att vi alla har ett ansvar för vad vi väljer att säga. Det ideala samtalet kommer därför alltid stå inför utmaningar och hinder. För att sammanfatta det kort handlar kritiken framför allt om att det offentliga samtalet aldrig kommer att styras av en opartiskhet utan att det alltid kommer finnas påverkanskrafter som leder till opartiska bedömningar av vad som är av allmänt intresse eller inte. Trots Mouffe och andra kritiker anser vi att det finns motiv till att diskutera den problematik som uppstår när nya kanaler leder till

fler kommunikationssätt. Vi ser viktiga faktorer som är värda att belysa i både Habermas och kritikernas sätt att se på det offentliga samtalet både med de demokratiska möjligheter som ges men även i hur vi alla har ett ansvar för vad som sägs.

2.3 Det ideala samtalet

I den bästa av världar är det offentliga rummet en plats där alla medborgare har möjligheten att delta i en rationell men ändå kritisk debatt med ämnen som är relevanta för var och ens offentliga liv (Schneider, 1997). Habermas (1976) talar om *the ideal speech situation*, det ideala samtalet, där konsensus kan nås genom generaliserbara intressen. Enligt honom finns det fyra punkter som det ideala samtalet är uppbyggt på och de listas av Schneider (1997); *jämlikhet, mångfald, ömsesidighet* och *kvalitet*.

Alla medborgare skall vara garanterade tillgång till den offentliga sfären (Habermas, Lennox & Lennox, 1964). De skall alltså ha samma chans och möjlighet till att delta i den offentliga diskursen och kunna uttrycka känslor, attityder och intentioner (McCarthy, 1976). Framför allt handlar det om ämnen som är av allmänt intresse, något som hänger ihop med hur samhällsstrukturen ser ut i förhållande till bland annat medier och politiska institutioner (Habermas, Lennox & Lennox, 1964). Förutsättningarna för ett idealt samtal måste finnas i en miljö där man inte bara försäkras en obegränsad diskussion utan även att diskussionen är fri från maktförhållanden och eventuell domination (McCarthy, 1976). Idén om det ideala samtalet handlar dock inte om att tala om för människor hur de ska göra utan att öppna upp för konsensus och kommunikation (Power, 1998). Förutsättningarna för en ideal diskurs och ett idealt samtal går dock hand i hand med tankarna om en perfekt offentlighet som präglas av frihet och rättvisa (McCarthy, 1976).

2.4 Medborgerligt deltagande och -engagemang

Många vetenskapliga texter fokuserar på medborgarnas engagemang inom den politiska sfären. Man talar om deltagande i och inför val och aktiviteter som är kopplade till dessa händelser (Gil de Zúñiga, Jung & Valenzuela, 2012). Dock handlar engagemanget och deltagandet om så mycket mer än bara politik.

Det finns en utforskad koppling mellan sociala nätverk och medborgardeltagande. Det handlar framför allt om möjligheten att konstruera sin identitet och kunna utnyttja kanaler för interpersonlig feedback (Gil de Zúñiga, Jung & Valenzuela, 2012). Dessutom vet man att massmedier har en stor betydelse för medborgarnas deltagande och man talar även om deliberativa samtal som speglar olika synsätt där den största strävan är att komma överens och respektera andra (Premfors & Roth, 2004). Medborgarskap i ett samhälle gör människor till individer, den person man är står i förhållande till kollektivet (Peters, 2005). Dessutom ger sociala medier möjlighet till att bli en del av något större och få acceptans för det man tänker och tycker (Gil de Zúñiga, Jung & Valenzuela, 2012). Siffror från Internetbarometern 2014 (Findahl, 2014) visar på att nästan 8 av 10 av Sveriges 16-45-åringar känner sig mycket delaktiga i informationssamhället. Sociala medier kan dessutom fungera som en kanal där normer och värderingar får fäste, reproduceras och förstärks. Detta är något som kan leda till ett större engagemang hos medborgarna (Gil de Zúñiga, Jung & Valenzuela, 2012).

Gil de Zúñiga och Valenzuela (2011) har fokuserat mer på det medborgerliga engagemanget som inte berör det politiska samtalet. De använder sig av en definition av medborgarengagemang där man talar om kommunikativa aktiviteter som inte är av politisk natur. De är dessutom frivilliga och fokuserar på individers beteenden istället för attityder och/eller uppfattningar om samhället.

Det finns många olika anledningar till om eller hur människor engagerar sig. Rent generellt spelar både utbildningsnivå och förmögenhet roll och bidrar till vilken grad av deltagande man har, ju högre desto mer. Detta på grund av att det ofta behövs både tid, pengar och kommunikativa färdigheter för att kunna vara delaktig i medborgerliga aktiviteter och med kunskap och finansiella resurser sänks murarna. Det finns även ett förhållande mellan medborgarengagemang och individers attityder där en mer positiv inställning till livet kan leda till ett större engagemang. En annan viktig aspekt är hur tillit till andra och samhället påverkar huruvida människor engagerar sig eller inte. Något som alltid har påverkat det medborgerliga engagemanget är samhällets medier. Forskare har kommit fram till att internets utveckling och användandet av nya medier kan ha både positiv och negativ påverkan på engagemanget. Beroende på hur mediet används och till vad, får det olika effekt på medborgarna. Sociala medier och communities som finns online är positivt förknippade med medborgerligt deltagande.

Medier som handlar mer om underhållning eller förströelse kan istället ha en negativ påverkan på hur eller om medborgarna väljer att delta i en samhällelig debatt. Det är dock viktigt att förstå att det inte alltid handlar om själva mediet utan mer själva användningssättet som påverkar huruvida vi är benägna att engagera oss eller inte (Gil de Zúñiga & Valenzuela, 2011).

In other words, it is not the media per se that can affect individuals' participation, but the specific ways in which individuals use the media (Gil de Zúñiga & Valenzuela, 2011, s. 401).

Den ursprungliga funktionen för en plattform som öppnar upp det offentliga rummet är att ge en möjlighet för så många medborgare som möjligt att bidra med iakttagelser och synpunkter. Sociala medier kan inte skapa en helt egen offentlig sfär på grund av politiska sanktioner och begränsningar. Däremot har nya och moderna medier möjligheten att bidra till fler plattformar för den redan existerande offentligheten (Fuchs, 2015). Onlinedeltagande kan ha en mycket stor kulturell påverkan på demokratin genom att fler ges möjlighet att höras i det offentliga rummet (Schesser, 2006). Sociala medier har ökat medborgardeltagandet och det fria flödet av information. De nya plattformarna har även lett till en ökad möjlighet till yttrandefrihet (Oozer, 2014).

2.5 Yttrandefrihet

Idéerna inom den klassiska tanken om offentlighet fungerar ofta som en måttstock för hur offentligheten fungerar i dagens samhälle. Inom detta område hittar man bland annat tankar om yttrandefrihet (Gripsrud, 2011). Diskussionen om yttrandefriheten har en lång historia bakom sig. Den uppkommer både i bibliska och filosofiska traditioner även om det som tas upp idag oftare grundar sig på tankar som kommer från 1600- och 1700-talet (Peters, 2005).

I den svenska regeringsformens 2:a kapitel står det:

- 1 § Var och en är gentemot det allmänna tillförsäkrad
1. yttrandefrihet: frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor (SFS 1974:152).

Yttrandefrihet är alltså en allmän rättighet i Sverige och kontrolleras inte bara i Regeringsformen utan även med hjälp av Tryckfrihetsförordningen (TF) och Yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) (Strömberg & Lundell, 2013).

Varje enskild medborgare har rätten att fritt uttrycka sig i skrift och det är något som är grundlagsskyddat (Pressens Samarbetsnämnd, 2010). Sverige var det första landet i världen som gav medborgarna en garanti på att yttrandefrihet skulle skyddas i grundlagen. Detta gjordes år 1766 då den första tryckfrihetsförordningen (TF) antogs. De grundläggande principerna har därefter hållits kvar även om lagen har moderniserats och utvecklats under åren. Från början innefattades endast innehåll i tryckt skrift men det har under åren breddats till att omfatta en annan sorts bild och text (Olsson, 2009). Olsson (2009) jämför tryckta skrifter med en idrottsarena där de deltagande går upp frivilligt och är skyldiga att känna till reglerna och anpassa sig efter vad domaren har att säga. Det ger dock även lite annorlunda spelregler än vad som gäller på gatan då man aldrig kan skylla på andra. Genom att man är skyldig att känna till reglerna som gäller kan man inte gömma sig och ge någon annan skulden, något som inte minst gäller på digitala arenor. Tillgången till olika kommunikationskanaler och arenor har ökat i och med den tekniska utvecklingen. Postmodernism har visat tecken på att gamla mönster inom social och kulturell segregation har brutits. Man ser även att gränserna mellan mer elitär smak och populärkultur har suddats ut under det senaste seklet i både tv, musik, litteratur och film (Peters, 2005). Precis som med kulturella gränser som har blivit mer otydliga är nu även gränsen mellan mediernas yttrandefrihet och medborgarens inte längre är lika påtaglig (Petersson, Lund, Smith & Weibull, 2007).

Yttrandefrihet fyller många funktioner i våra liv. Den hjälper bland annat individer att nå självuppfyllelse i samhället. Det går inte att utvecklas varken moralmässigt eller intellektuellt i dagens samhälle om det inte ges möjlighet till att utväxla tankar med andra. Yttrandefrihet är också en grundläggande rättighet som är avgörande för demokratins överlevnad och även för mänsklig respekt. Med teknikens utveckling har vi erbjudits möjligheter till en mer rörlig och dynamisk miljö där det fria ordet kan yttras (Oozer, 2014). Dock har kommunikationen på nätet blivit allt mer oförskämd och hård. Anonymiteten på nätet har blivit ett skydd när det kommer till att uttrycka sig. Internet skiljer inte på den privata och den offentliga sfären och det uppstår ett dilemma när information på internet behandlas som både offentligt och privat. Det blir på så sätt

svårt att kontrollera spridning av falska anklagelser. Vissa hävdar dock att hat på nätet är en av de följder vi måste acceptera för att upprätthålla det fria ordet. Andra hävdar att hatet bryter mot antagandet om den demokratiska diskursen och att det därför behöver regleras (Buchstein, 1997).

The phrase “freedom of speech” implies an organised and structured understanding of freedom, one that recognizes certain limits as to what should be included and excluded (Fiss, 1996, s. 19).

Det finns dock ett dilemma som uppkommer i diskussioner om yttrandefrihet (Peters, 2005). En av de faktorer som utmanar yttrandefriheten och dess avgränsningar är hatiskt och negativt innehåll då det utmanar idealen (Fiss, 1996). Om man drar det till sin spets måste vi se till allas rättigheter att uttrycka sig, och i detta fall då även de som näthatar. Det blir, precis som Peters (2005) säger som en öppen debatt mellan det onda och det goda där alla egentligen har rätt att delta. I tron på att alla människor skall ha möjlighet och rätt att säga vad de vill finns en problematik i vad som kan hända om man tillåter allt. Det är inte säkert att ett helt öppet samtal alltid leder till det allmännas bästa, vilket förstärker dilemmat i hur långt man kan dra yttrandefrihetens gränser. Det leder till en debatt där det står mellan frihet och jämlikhet och det finns inga vattentäta skott mellan dessa två (Fiss, 1996).

2.6 Näthat

Internet har skapat helt nya förutsättningar och arenor för att sprida information. Enskilda människor har möjlighet att skapa sina egna nätverk och personliga bloggar för att påverka, upplysa och väcka intresse. Med internet och sociala medier är det idag fler som kan bli synliga i den offentliga sfären på grund av ett friare flöde av information (Bergström & Jönsson, 2013). Problemet med allt fler kommentarsfunktioner och kanaler till feedback har lett till en problematik rörande kontroll av innehåll (Hadenius, Wadbring & Weibull, 2011). En baksida med alla fora är även att klimatet på kommentarer blir allt hårdare (Svensson & Dahlstrand, 2014).

Näthat beskrivs ofta som en systematisk och avsiktlig aggression, som utförs i elektroniska sammanhang mot en person som inte kan försvara sig. Kärnsyftet med näthat handlar alltså om att skada andra och upprepa skadan om och om igen genom ett

enkelt knapptryck. När människor kommunicerar ansikte mot ansikte ger de ifrån sig verbala och icke-verbala signaler. Kommunikationen över internet saknar känslomässig reaktivitet, vilket innebär att det på så sätt blir lättare att såra andra människor då man inte ser mottagare eller avsändare (Kowalski et al., 2014). "What you do online can hurt people." (Foxman & Wolf, 2013, s. 175) och precis som i den verkliga världen kan ord såra och leda till ödesdigra konsekvenser hos den drabbade. Det som sägs kan ses av miljoner och det finns en risk att internetmobbing förstärker stereotyper och gör det mer "okej" att skriva vad man vill till vem man vill (Foxman & Wolf, 2013).

Begreppet näthat är ett relativt nytt fenomen och det finns relativt lite forskning kring ämnet. Forskare är oeniga om definitionen av näthat och det visar sig vara mycket svårt att uttyda olika parametrar för att kunna beskriva begreppet. Det forskarna däremot är överens om är att näthat uppstår vid användning av ett elektroniskt kommunikationsverktyg där syftet är att skada andra (Kowalski et al., 2014).

2.7 Censurering

Ett problem vi möts av i diskussionen om näthat är hur det skall kunna regleras och vad som krävs för att minska spridningen av det. Som Svensson och Dahlstrand (2014) nämner finns det inte alltid direkta lagar som går att applicera på näthat. Därför används idag de lagar som redan finns när det kommer till att kontrollera innehållet på internet. Dessa kompletteras med andra vägar som används för att kontrollera internetinnehåll i olika utsträckning. Ett vanligt förekommande sätt är internetfiltrering som bland annat görs genom att åtkomsten för olika webbplatsadresser eller hela domän spärras. Det kan även göras genom att spärra innehåll och datapaket som analyseras, spärra sökord eller små delar i språket (Våge, 2006). Några av de som censurerar är internetoperatörerna. Dock är det så att censureringar ofta sker "utanför lagen" och att det mer är riktlinjer som sker mellan företag och kund. Om nätet missbrukas på något sätt är det vanligast att kunden i fråga blir avstängd och ej får förlängt internetavtal (Olsson, 2009). Internet fyller därför en viktig funktion där yttrandefriheten kan vara är begränsad, i olika stor utsträckning, genom nationella stadgar och regler. Bloggar och liknande kan ha ett stort journalistiskt värde i länder där regimen aktivt arbetar mot tryck- och pressfrihet och har en viktig demokratisk roll (Våge, 2006).

Olsson (2009, s. 23) ställer sig frågan “Vem ska egentligen ha rätt att blockera innehåll och utestänga individer från nätet, och hur ska beslut om sådant fattas på ett rättssäkert sätt?” En risk med att blockera innehåll i exempelvis sociala medier är att man skadar ett öppet medieklimat och att enskilda användare kan ta illa upp, något som kan vändas mot kanalen och väcka onödig frustration som får negativa konsekvenser (Pohjanen & Berg, 2013). Precis som Olsson (2009) säger finns det alltså en problematik som har att göra med *vem* som kontrollerar och censurerar internetinnehåll och bestämmer *vad* som får sägas/skrivas.

2.8 Självrensning

Det finns dock andra varianter av censur som står utanför regler, lagar och organisationer. Alla människor har innehåll som vi självrensar och det ser olika ut från person till person. I vissa fall handlar censureringen om ren artighet men idag är det dock så att det ofta handlar om att, i den offentliga sfären, inte hamna i trubbel eller behöva utstå hat (Murray, 2015).

Self-censorship isn't just found in the somewhat extreme situation in which critical of radical Islam find themselves. It is often found in the everyday stories which – precisely because they are not life-and-death issues, or issues we would go to the block over – are where the censors best turn all of us into self-censor (Murray, 2015, s. 16).

Att censurera sig själv innebär att man hindrar sig själv från att yttra vissa saker. Detta är inte bara viktigt i kommunikation som sker ansikte mot ansikte utan spelar lika stor roll på internet och i sociala nätverk. Självrensning kan vara en del i att bevara en image och rätta sig efter ett forums förväntade normer men kan även handla om att inte dela med sig av innehåll som kan ses som spam eller upplevas ointressant. Skillnaden mellan självrensning på internet och i den riktiga världen är hur digitala medier erbjuder en möjlighet att kunna förhandsgranska skrivna texter, ändra och finputsa innan de når mottagaren. Detta leder till en annan sorts filtrering i den digitala världen, en censur som kallas *last minute self-censorship*. Självrensning som sker i sista minuten har både för- och nackdelar. Genom en rädsla att spamma sina vänner och bekanta med innehåll riskerar man att missa publikationer som hade kunnat vara intressanta för ändamålet. Det kan

också leda till att innehållet på sociala medier blir urholkat då fler och fler väljer bort saker (Das & Kramer, 2013).

Det finns som sagt inga direkta lagar som kontrollerar vad som skrivs på internet, många kränkande kommentarer är olämpliga men kanske inte olagliga. Däremot kan reaktionerna på vissa kommentarer vara mer effektiva än lagstadgad censur. Det kan leda till att listan av mindre lämpliga ämnen blir längre och folk censurerar sig själva genom att inte skriva dessa saker (Murray, 2015).

Riskerna med en ökad självcensur är många, framför allt när det kommer till hur innehåll presenteras och vad som sägs. Det kan bli så att vi i slutändan får en liten mängd innehåll som är opersonligt skrivet, ska passa så många som möjligt och inte läses av särskilt många. Självcensur kan också leda till att skribenter uttrycker sig på liknande sätt och att ingen vågar sticka ut i mängden (Murray, 2015). Att argumentera mot vissa åsikter kan leda till att oppositionen förblir tyst och åsikterna osagda (Peters, 2005).

Det finns alltså forskning som pekar på att anledningen till självcensur kan vara att man inte vill förolämpa andra med sitt innehåll eller dela med sig av saker som kan vara irrelevanta. Fokus ligger alltså på mottagarens reaktion och hur självcensuren påverkar innehållet och alltså inte på hur innehållet påverkar självcensuren (Das & Kramer, 2013). Rädslan att bli isolerad från samhället är större än viljan att uttrycka sin åsikt kan leda till att minoritetsåsikter förblir tysta och majoriteten mer högljudd (Gearhart & Zhang, 2013). Det finns tidigare forskning som har tagit upp hur sambandet mellan individuella åsikter, massmedier och den offentliga opinionen och vilka åsikter som får plats. Denna modell beskrivs av Elisabeth Noelle-Neumann (1974) som *the Spiral of Silence*, tystnadsspiralen. Dock har den ett mer massmedialt perspektiv när det kommer till censurering. Det finns dock nyare forskning som har undersökt sambandet mellan tystnadsspiralen och en vilja till självcensur som mer kopplas till hur individer vill bli uppfattade, om image och identitet (Gearhart & Zhang, 2013).

2.9 Sammanfattning teoretisk bakgrund

Det finns en del forskning som fokuserar på hur nya tekniker påverkar det offentliga samtalet ur en politisk synvinkel, alltså ur ett maktperspektiv. Däremot talas det inte lika mycket om hur de vardagliga samtalen påverkas av vad som sägs och vem som kommer till tals i de nya medierna (Ilshammar, 2013). Med sociala medier och nya tekniker har utvecklingen lett till att det är svårare att se skillnaderna och gränserna mellan vad som är offentligt och privat (Fuchs, 2015). Nya medier beskrivs dock som en möjlighet för fler att nå den politiska debatten. De ger alltså fler människor chans att uttrycka sina åsikter och tankar. Detta skulle kunna ses som en drömplats för att starta och utveckla det offentliga samtalet (Iosifidis, 2011).

I litteraturen kan man se att många har, utifrån Habermas definition av det offentliga samtalet med en mer materialistisk och politisk utgångspunkt, utökat offentligheten till ett bredare begrepp (Fuchs, 2015). Med utgångspunkt i nya medier och diskussionen om internets utveckling talar forskare om ett större medborgerligt deltagande. Yochai Benkler (2006, s. 213) säger exempelvis

The network allows all citizens to change their relationship to the public sphere. They no longer need to be consumers and passive spectators. They can become creators and primary subjects. It is in this sense that the Internet democratizes.

Internet påverkar det offentliga rummet och samtalet även om det sker på olika sätt i olika samhällen. Hur det påverkar beror på hur den tidigare strukturen för det offentliga samtalet ser ut och hur den påverkas av nya onlinenätverk. Något som är säkert är att internet har lett till en rad förbättringar när det kommer till offentlig kommunikation och plattformar för den offentliga sfären. Fler människor har fått tillgång till information och gemensamma platser för samarbete, något som kan leda till en förbättrad offentlighet (Benkler, 2006). Även Oozer (2014) betonar att det inte går att förneka hur internet har blivit ett viktigt verktyg för människor att använda för att uttrycka sig fritt. Med internet har det öppnats möjligheter för det offentliga samtalet. Gamla idéer där offentligheten sågs som en konstruktion av slutgiltiga anföranden från en mindre grupp högt uppsatta människor har kommit att omkastats. Från att tidigare handlat om ett samtal som varit avskilt från samhället har det gått till ett mer öppet synsätt med sociala praktiker där man ser varje individ som en deltagare i debatten. Det som sägs i den

offentliga sfären kan numera ses som en inbjudan till debatt och inte bara färdiga uttalanden från makthavare som ej går att sätta sig upp emot (Benkler, 2006).

Yttrandefrihet är lika mycket ett ämne som hör till den vardagliga diskussionen som en lärosats (Peters, 2005). Med nya tekniker har sätten vi kan kommunicera på revolutionerats och det har även påverkat betydelsen av yttrandefrihet. Genom internet har det tillkommit ett nytt verktyg för individer att utöva sin rätt att uttrycka sig fritt och sociala medier har blivit ett av de viktigaste sätten för människor att uttrycka sina åsikter och engagera sig i debatter (Oozer, 2014). Medierna presenterar en överklig värld som tillåter oss alla att skapa virtuella identiteter. Ingen tvekan om att det kan vara en lättnad för många användare. Dock tenderar virtuella identiteter att vara något bättre än det är i verkligheten. Det är ett faktum att avsaknaden av fysisk konfrontation förändrar människors sätt att interagera (Buchstein, 1997).

Genom internet ges en annan sorts självkontroll och -presentation än vad som är möjligt i den verkliga världen. Det är mer en regel än ett undantag att människor vrider sina identiteter. Att utge sig för att ha en annan personlighet eller identitet än vad man egentligen besitter är även vanligt i deliberativa debatter på internet. Det är alltså inte bara ett fenomen som finns där människor kommunicerar för nöjes skull utan existerar även i deliberativa och politiska sammanhang (Dahlberg, 2001b).

Följderna av att onlineidentiteter förvrängs är dock att förtroendet inom grupper på internet blir urholkat. En misstänksamhet mot andra användare kan resultera i att människor omvärderar hur de publicerar innehåll. Det kan även påverka hur man förhåller sig till andras poster och hur allvarligt man tar dem. En större misstänksamhet riskerar även att leda till att människor helt väljer att vara tysta och dra sig bort från onlinesamtalen vilket skulle kunna ha stora konsekvenser för en deliberativ debatt (Dahlberg, 2001b). Det finns plattformar och forum på internet där användarna begränsas till att endast kunna delta med en viss mängd innehåll eller ett begränsat antal inlägg. Utifrån ett deliberivt perspektiv och med en utgångspunkt i yttrandefriheten kan detta betyda att onlinedebatterna blir begränsade till ett fåtal tankar, idéer och åsikter (Janssen & Kies, 2005).

Foxman och Wolf (2013) skriver om hur nätmobbning bör förhindras med hjälp av föräldrarkontroll, skolors policies och liknande. Vad vi vill diskutera är mer hur personliga åsikter och direkta kränkningar påverkar vad som sägs och skrivs i det offentliga rummet, framför allt det digitala. Istället för att fokusera på vilka åtgärder det finns för att stoppa näthat vill vi undersöka vilka *konsekvenser* det kan få för människors benägenhet att uttrycka sig fritt. I det långa loppet påverkar detta också det politiska landskapet, men vårt fokus är mer på en personlig nivå och hur kränkningar påverkar människors sätt att uttrycka sig och komma till tals. Risken finns för ett samband mellan näthat och tystnadsspiralen. Detta kan i sådana fall leda till att vissa saker förblir osagda och, precis som Gearhart och Zhang (2013) säger, försvinner från den offentliga agendan. Diskussionerna på internet har ofta en annan ton än i det verkliga livet. Det är mer utspritt och i synnerhet när skribenterna kan vara anonyma. Detta skulle kunna få effekten att fler blev avskräckta från att delta i diskussionerna (Gil de Zúñiga & Valenzuela, 2011). Sociala medier har lett till ett innehåll som i större grad är skapat av medborgarna, något som kan berika de politiska debatterna och öka antalet opinioner som hörs (Oozer, 2014). Frågan är dock om självzensur leder till att det istället blir tvärtom. Med ett allt hårdare klimat är risken att människor istället känner sig hämmade när de uttrycker sig på internet.

3 Syfte och frågeställning

Genom vår undersökning vill vi få en större förståelse om näthat har någon påverkan på det offentliga samtalet och vilka ämnen och åsikter som ges plats. Med sociala medier har det offentliga samtalet gått från att bara handla om en politisk debatt där eliten får plats till ett bredare begrepp där även den lilla människan ges tillträde och får möjlighet att bidra till debatten. Syftet med studien är att försöka se hur eller om individer påverkas efter att ha drabbats av näthat. Yttrandefriheten är en grundbult för det nu bredare offentliga samtalet där fler har möjlighet att delta. Det finns en strävan att nå det ideala samtalet där alla deltar på samma villkor och där det hålls en öppen, respektfull och ärlig dialog. Med det i åtanke vill vi se om det finns någon påverkanskraft mellan näthat och självcensur. Finns det kanske en risk att vissa ämnen, som egentligen borde få plats, tystas ner och förblir osagda?

Diskussionen mynnar ut i följande forskningsfråga med tillhörande underfråga:

Hur upplever drabbade att näthat påverkar deras grad av självcensur och vad de väljer eller inte väljer att publicera på internet?

Vilka följder får näthat på det medborgerliga deltagandet?

4 Metod

I denna del beskrivs tillvägagångssättet för vår studie. Vi har valt att utgå från en kvalitativ ansats av fenomenografisk art då vi ämnar att få fram fylliga beskrivningar av ett specifikt fenomen.

4.1 Forskningsmetod

Vi har valt att utgått från en kvalitativ ansats i vår undersökning då vi är intresserade av att se egenskaper hos ett visst fenomen (Widerberg, 2002). Metoden blir av fenomenografisk art, då denna lämpar sig väl vid studier där företeelser i världen kan ha olika innebörd för olika människor (Uljens, 1989). I vårt fall handlar det om hur näthat påverkar människors självzensur på sociala medier och vad man väljer att skriva om. Genom att använda en fenomenografisk metod ställs de olika uppfattningarna om ett och samma fenomen mot varandra. De får då betydelse när de ses i relation till andra individers tankar (Uljens, 1989).

Den kvalitativa metoden har sin styrka i att upptäcka något oväntat snarare än att bekräfta det man redan vet (Bring, 1999). Utgångspunkten för denna metod är att varje fenomen består av en unik kombination av egenskaper som inte kan mätas (Andersen, 1994). Genom att använda en kvalitativ ansats kan vi se hur individen upplever ett fenomen, snarare än en hel grupp. Det som gör den kvalitativa forskningen intressant för vår studie är att den handlar om analyser, och att vi på så sätt kan göra upptäckter inom det område vi studerar (Widerberg, 2002). Johannessen och Tufte (2003) beskriver att avsikten med den kvalitativa metoden är att få fram fylliga beskrivningar och att metoden är särskilt användbar när området inte är utförligt undersökt.

Arbetets utgångspunkt har haft en induktiv ansats, då vi genom den insamlade datan vill hitta generella mönster och samband. Detta ger oss möjligheten att dra slutsatser från det specifika till det mer allmänna (Johannessen & Tufte, 2003).

4.2 Datainsamling

Datainsamlingen har skett genom kvalitativa, skriftliga intervjuer som har genomförts via internet, något som har inneburit många fördelar. Precis som vid telefonintervjuer har det varit värdefullt för oss att inte begränsas av geografiska avstånd, men än mer

fördelaktigt är att intervjupersonen kan ta del av frågorna och svara på dem när han eller hon själv har tid och möjlighet (Ryen, 2004). Även Trost (2010) belyser positiva aspekter med ett geografiskt oberoende. Då ämnet är av känslig natur tror vi även på att icke personliga intervjuer ger en större frihet för respondenten då ett möte kan upplevas som hämmande. Möjligheten för respondenten att befinna sig på en plats där de känner sig bekväma är också något som är oerhört viktigt och som onlineintervjuer är bäst lämpade för (Trost, 2010). Respondenten får genom onlineintervjuer även längre tid att reflektera över frågorna och kan på så sätt delge sina upplevelser på ett bättre sätt (Ryen, 2004). I vårt sökande efter intervju personer märkte vi att tröskeln för att delta blev mycket lägre när vi gick från samtalsintervjuer till ett mer digitalt svarssätt. Att använda sig av en onlinemetod hade relevans då våra intervju personer är eller har varit aktiva på internet.

4.3 Urval

Vid kvalitativa studier är det viktigt att man vet vad urvalet står för. Valet av respondenter är oerhört viktigt i vår studie, då det handlar om att få ökad förståelse för de drabbade. Mindre viktigt är dock kön, ålder och etnicitet även om en stor variation hade gjort studien mer intressant (Trost, 2010). När forskningsmetoden är av kvalitativ sort finns ett intresse för att göra ett urval som är ändamålsenligt och kompletterande. Urvalet skall alltså anpassas till frågeställningen för att nå bästa resultat (Ryen, 2004).

Vi valde att utgå från ett strategiskt urval som karaktäriseras av att man utgår ifrån en viss variabel som är av teoretisk betydelse, i studiens fall människor som blivit utsatta för näthat (Trost, 2010). Genom sökningar på Facebook hittade vi den slutna gruppen *Vi som blivit utsatta för näthat*. Den 14 april, dagen som förfrågningarna skickades ut, bestod gruppen av två administratörer och 18 medlemmar. Samtliga 20 personer fick personliga meddelanden som skickades från våra egna Facebookkonton. För att utöka våra chanser att få tag på relevanta personer till vår studie skickade vi även e-post till två andra sidor vi hittat på Facebook; *Inte Okej* och *Institutet för juridik och internet*. Därigenom fick vi möjligheten att lägga ut vårt frågeformulär tillsammans med en bild på oss på deras Facebook sidor vilket genererade ytterligare svar från drabbade.

Vi anser att detta var ett bra tillvägagångssätt för att nå den "lilla" människan och innebär att vi kommer bortom de kända personer som har gått ut i media och berättat

om sina upplevelser av näthat. Det som vi tycker har gjort studien väldigt intressant är att vi velat belysa människor som inte har en självklar synlig plats i näthatsdebatten. Det är ofta kända personer som genom reportage och liknande får upprättelse för det näthat de blivit utsatta för, men som vi redan nämnt, är något som drabbar så många fler.

Målet var att få kontakt med 10 personer som varit utsatta för näthat för att ge oss tillräckligt många vinklar och åsikter. Dock har vi genom processen varit medvetna om att det inte i förväg går att bestämma exakt hur många respondenter som undersökningen kräver. Det är istället det erhållna svarsmaterialet som har avgjort gränsen för uppnådd teoretisk mättnad. Detta är en avvägningsfråga som varierar från fall till fall (Trost, 2010). I slutändan fick vi in svar från 13 personer och vi anser att det har gett oss ett tillräckligt fylligt material för att dra slutsatser och se samband.

4.4 Genomförande av skriftliga intervjuer

Vid e-postintervjuer är det viktigt att tänka på att intervjupersonen inte skall överhoppas med varken frågor eller e-post. Att svara på frågor kan upplevas krävande både ur en tids- och tankemässig aspekt. Genom att lägga ut frågorna på en hemsida, exempelvis en länk till ett svarsdokument eller en enkät, ges intervjupersonen dock möjlighet att svara på frågorna när han eller hon själv har tid och möjlighet (Ryen, 2004). Vi har därför genomfört intervjun via Google Drives enkätfunktion.

Intervjupersonerna fick, via meddelandefunktionen på Facebook eller genom de organisationer som tidigare nämnts, en länk till frågeformuläret. De gavs sedan tid till att besvara frågorna så utförligt som möjligt. Deras svar gick direkt till en sammanställning på Google Drive som gav oss en summering och en överblick över respondenternas svar.

Innan formuläret skickades ut till våra respondenter skickade vi ut ett test till utomstående studiekamrater för att kunna säkerställa att det fungerade rent tekniskt. Vi ville dessutom försäkra oss om att frågorna var formulerade på ett sätt så att de gick att förstå och svara på.

4.5 Verktyg

4.5.1 Intervjuformulär

Utifrån syftet definierades ett antal frågeområden som lade grunden till det frågeformulär som skickades ut. Att upprätta en intervjuguide inför kommande intervjuer har många fördelar även när det kommer till intervjuer via internet. För att få ett så bra material som möjligt bör frågorna utgå från någon slags struktur för att undvika att man samlar in överflödigt information (Ryen, 2004).

Då intervjun utfördes i enkätform blev formen för frågeformuläret av strukturerad sort och alla frågor var fasta i den skriftliga utfrågningen. Precis som Lantz (2013) skriver utgick vi från att intervjupersonerna kände till fenomenet vi ville undersöka och var bekant med begrepp som togs upp. Formuläret bestod av tio frågor som berör näthat samt tre demografiska frågor. Samtliga frågor formulerades med utgångspunkten att komma åt olika aspekter av vårt studerade fenomen (Uljen, 1989). Det var viktigt för oss att genomförandet av intervjun skulle ge utrymme för respondenterna att svara med egna ord (Patel & Davidsson, 2011). Varje fråga angående näthat var därför kopplad till en textruta med möjlighet att skriva en längre text och utveckla tankar och resonemang. Det gör att studien, trots fasta frågor, inte varit helstrukturerad då svarsalternativen har varit öppna (Lantz, 2013). De demografiska frågorna var däremot enklare kryssfrågor. Även om forskningens fokus låg på näthatet ville vi ha möjlighet att hitta ytterligare mönster och valde därför att be om information om ålder, kön och sysselsättning. Denna information var även till hjälp vid bearbetning av materialet. Vi ansåg även att det var av stor vikt att deltagarna själva skulle få chansen att lägga till information och hade därför med en övrigt fråga längst ner i formuläret. Detta är något som det läggs stor vikt vid i personliga intervjuer (Trost, 2012). Vi anser därför att detta gav en möjlighet till värdefulla synpunkter som vi inte fått av ut av det resterande frågorna.

För frågeformulär, se bilaga A.

4.5.2 Bearbetning av data

Då intervjuerna varit skriftliga har ingen transkribering varit aktuell. Däremot har svaren som kommit in sammanställts i ett dokument där varje enskild intervjupersons svar sammanställdes med översikt av alla svar som personen avgett. Dessutom gjordes

ett dokument för varje enskild fråga, där alla intervjupersoners svar sammanställdes. Detta för att kunna underlätta att se mönster och olikheter i svaren som stämmer överens med använda teoretiska begrepp. All insamlad data är inte relevant för vår studie och det vi gjorde i ett första led var att reducera bort material som inte skulle vara till hjälp i vår analys (Lantz, 2013). Vi valde att försöka fånga, analysera och tolka materialet för att på så sätt få reda på hur de drabbade uppfattar och ser på de eventuella konsekvenser som näthat har på självzensur. Vi sökte efter relevanta uttalanden som knyter an till vår forskningsfråga och försökte se likheter och skillnader för att kunna kategorisera svaren. Utifrån ett fenomenografiskt synsätt försökte vi även hitta och dela upp det empiriska materialet i olika kategorier för att kunna hitta mönster (Uljens, 1989). Analysen av datan kommer således att utgå ifrån hur människor uppfattar och framför sina tankar kring fenomenet. Inför presentationen av det empiriska materialet tilldelades respondenterna fiktiva namn för att inte avslöja något om deras identitet.

För empiriskt material och respondentlista, se bilaga B.

4.6 Metodkritik

Vi är medvetna om att skriftliga intervjuer medför vissa risker och nackdelar och att intervjuer ansikte mot ansikte hade kunnat tillföra relevant material till vår studie. Vid personliga intervjuer får man chans att analysera exempelvis personens kroppsspråk och det hade varit lättare att förtydliga frågor och ställa följdfrågor om någonting saknats (Lantz, 2013). Dock anser vi att genomförande av personliga intervjuer inte är det ultimata för vår studie då vi inte vill utsätta deltagarna för obehag eller osäkerhet. Intervjupersonerna har alltid en påverkan på respondenten som ligger utanför själva frågorna och mer berör situationen i sig (Ryen, 2004; Trost, 2010). I och med att vi inte har intervjuer ansikte mot ansikte minskas dock den direkta risken för detta. Vi anser även att det är av stor vikt att deltagarna inte känner sig påverkade av oss som intervjuare. Det kan upplevas mycket känsligt för den drabbade att öppna upp sig inför främmande människor och vi ser därför att skriftliga intervjuer har gett oss bättre förutsättningar för att få in material om vårt ämne. Det finns en risk med att använda skriftliga intervjuer; att deltagarna besitter olika skrivfärdigheter och att det kan leda till mer eller mindre uttömmande svar (Ryen, 2004). Dock vägde fördelarna tyngre än nackdelarna, bland annat på grund av att deltagarna fick möjlighet att svara på våra frågor när de har tid och befinner sig på en plats där de känner sig trygga. Genom

skriftliga intervjuer väljer respondenten själv när och var han eller hon svarar på frågorna. Ytterligare en faktor som tillkommit är att det blev svårt för oss att nå de deltagare som svarat via de organisationer som hjälpt oss. Det blev i dessa fall mer problematiskt att nå dem för att dela med oss av materialet i efterhand. Dock har vi tryckt på det faktum att de är och förblir anonyma i studien och anser att detta var det allra viktigaste.

Ett annat alternativ hade även varit att använda sig av en kvantitativ metod. Då skulle det empiriska materialet istället kunna samlas in med hjälp av exempelvis enkätundersökningar, vilket hade kunnat ge oss generaliserbara resultat (Johansson, 2010). Dock anser vi att den kvalitativa metoden ger oss en bättre förutsättning för att kunna tolka och besvara vår frågeställning. En kvalitativ metod är även bra på att få fram en inledande bild av olika förhållningssätt som kan finnas av ett utforskat ämne. Denna bild kan sedan ligga till grund för framtida, mer kvantitativa, studier inom forskningsområdet. De skriftliga intervjuerna har gett oss möjlighet till en djupare förståelse för varje enskild persons uppfattning om hur de påverkas med hjälp av respondenternas individuella svar (Eliasson, 2013).

4.7 Forskningsetik

Att förmå människor att bidra till forskning innebär vissa moraliska skyldigheter. Forskningsetik behandlar de etiska och moraliska effekterna och frågorna som kan uppkomma i samband med forskning. Det krävs i kvalitativa studier en öppenhet om forskarens personliga egenskaper som kan påverka studien. I utförande av studien måste vi som forskare vara öppna för att våra demografiska egenskaper såsom kön, ålder, klass och etnicitet då de kan komma att ha betydelse för resultatet (Yin, 2013). Även om vi inte direkt haft någon påverkan på en enskild intervjusituation, i form av exempelvis bemötande och interaktivitet, har vi varit medvetna om att våra personliga egenskaper genomsyrat arbetet och kan ha påverkat studien. Detta i form av frågeformuleringar, tolkningar och bakomliggande värderingar om ämnet.

I undersökningen fanns det en risk att deltagandet i studien kunde upplevas känslig då vi ställde frågor om trakasserier och hat på internet. En första gyllene regel som finns är att vi som forskare sätter oss in i deltagarens position och inte göra saker som vi själv inte skulle tycka var lämpligt. Vi erbjöd en möjlighet för alla deltagare som kontaktades

direkt via Facebook att i efterhand ta del av det färdiga materialet, något som Esaiasson, Gilljam, Oscarsson och Wängnerud (2012) anser inge seriositet och välvilja.

Precis som Vetenskapsrådets (2002; 2011) rekommendationer informerade vi alla deltagare om syftet med forskningen redan när de tillfrågades om medverkan. Det har även från början varit helt frivilligt och deltagarna har själva haft rätt att bestämma över sitt deltagande. Då vi berör ett ämne som kan vara besvärligt att tala om, var det viktigt för oss att intervjupersonerna var väl informerade om syftet med studien.

Enligt Vetenskapsrådets (2002; 2011) krav på konfidentialitet skall personuppgifter försvaras så obehöriga ej får åtkomst. I synnerhet gäller detta krav när det finns uppgifter som på något sätt kan upplevas etiskt kränkande. Det ska då inte vara möjligt för utomstående att identifiera den enskilda individen. Intervjupersonerna gavs även möjlighet till anonymitet, för att begränsa upplevelsen av att deltagarna skulle känna hämmade eller illa till mods.

Vi var redan från början noggranna med att förklara att den insamlad data endast kommer att användas i forsknings- och studiesyfte. Detta går i linje med nyttjandekravet vilket betyder att materialet från deltagarna inte får användas till beslut som kan komma att påverka den enskilda individen (Vetenskapsrådet, 2002).

5 Resultat och Analys

Genom vår undersökning vill vi få en större förståelse för följderna av näthat. Här har empirin ställts i förhållande till teorin för att se vilken påverkan näthatet har för självzensur hos de som drabbats. Svaren har studerats och kategoriserats inom principerna för fenomenografiska studier. Respondenternas upplevelser har ställts mot varandra för att kunna se mönster och samband.

5.1 Näthat

Åsikterna gällande beskrivningen av näthat skiljer sig relativt lite åt. Det finns en tydlig gemensam beskrivning bland respondenterna om att näthat handlar om någon form av trakasserier eller hat som sker på internet. Kowalski et al. (2014) beskriver på liknande sätt att näthat är en systematisk och avsiktlig aggression som utförs i elektroniska sammanhang där syftet är att skada andra med ett enkelt knapptryck. Vi tolkar det som att det finns många definitioner av vad näthat är och hur det går till. En viktig aspekt är det som Steve Stanford säger, att det kan röra sig om både en engångs- eller flergångsföreteelse. Det går även att se att hatet inte bara behöver handla om skriftliga kommentarer utan att det även kan ta andra uttryck. Saga Sjöstedt menar att näthat skulle "kunna innefatta att någon lägger upp bilder i syfte att förolämpa en annan person".

Vad som tydligt går att utläsa är att näthat har stora likheter med den mobbing som sker i det verkliga livet och att de som näthatar inte förstår vilka konsekvenser detta kan få för individen som utsätts. På internet är det lättare att bli svartmålad och flaskor anklagelser sprider sig som en löpeld på de olika sociala plattformarna vilket kan leda till förödande konsekvenser för det drabbade. Alexander Ahl beskriver näthat "som mobbing fast på nätet". Trots den uppenbara liknelsen mellan mobbingen som sker i det verkliga livet, ser vi att det finns en tydlig faktor som möjliggör hatet på nätet, nämligen möjligheten till anonymitet. Buchstein (1997) talar om det faktum att avsaknaden av fysisk konfrontation förändrar människors sätt att integrera och att det lett till en hårdare och mer oförsämd kommunikation. Att gömma sig bakom en skärm skapar känslan av att de som näthatar är skyddade och trakasserier och hoten tenderar därför att bli av ett mer allvarligt slag. Utifrån empirin tolkar vi just anonymiteten och avsaknaden av fysisk konfrontation som den största faktorn till näthatets stora och snabba spridning.

Flera av de tillfrågade menar att gränserna man har i det verkliga livet suddas ut och att anonymiteten leder till en känsla av att man kan säga vad som helst. Foxman och Wolf (2013) beskriver om att det finns en stor risk att internetmobbing förstärker stereotyper och gör det mer "okej" att skriva vad man vill till vem man vill. Internet har även lett till att sätta relationer på spel. Ett hårdare klimat där människor uttrycker sig via ett tangentbord gör att fler vågar uttrycka sig, ofta om kränkande saker. Kowalski et al. (2014) beskriver att kommunikation som inte sker ansikte mot ansikte är annorlunda. Att sitta bakom en skärm erbjuder en annan sorts anonymitet (Oozer 2014; Janssen & Kies, 2005). Anna Andersson berättar "Näthat för mig en flykt för människor som är för feg för konfrontation så de sitter framför en dator för skydd".

5.1.1 Tabell 1

Fråga 9. På vilket/vilka sociala nätverk tror du att risken är störst att drabbas av näthat?

Anonymitet	<p>A. Andersson: "Flashback, platser där man kan vara anonym eller skapa en fejk profil."</p> <p>J. Johnsson: "Tror det är mycket på fb¹, instagram och Flashback! ... Av den anledning att de som hatar, sitter bakom en skärm, och de gränser man annars har när man träffas ansikte mot ansikte, suddas ut!"</p> <p>S. Stanford: "Alla nätverk där känslan av anonymitet eller losskoppling från den "riktiga" världen är hög"</p> <p>F. Fredriksson: "Bloggar så vitt jag vet och sett. Allt där man kan vara anonym."</p> <p>H. Hellström: "Kanske även flashback där det finns en möjlighet till anonymitet på ett annat sätt."</p> <p>S. Sjöstedt: "Facebook. Saker som skrivs på facebook kan spridas så himla fort idag, många sitter och känner sig tuffa bakom en skärm och tänker inte på vad de skriver ibland."</p>
Kontroll/öppenhet	<p>M. Månsson: "FB... Det är så öppet... Ingen direkt kontroll heller..."</p> <p>S. Stanford: "...alla nätverk där känslan av att det inte finns någon att vända sig till för hjälp."</p>
Användarantal	<p>C. Castro: "Vet inte säkert, men skulle säga Facebook då flest människor använder det och därav hamnar flest åsikter på samma ställen."</p> <p>J. Jansson: "facebook, där är de flesta."</p> <p>H. Hellström: "Alla är väl mer eller mindre aktiva på facebook, därför tro jag att flest blir utsatta där."</p>

Tabell 1 beskriver på vilket eller vilka nätverk respondenterna tror att risken är störst för att utsättas för näthat. Svaren har kategoriserats efter tre teman: anonymitet, kontroll/öppenhet samt användarantal.

¹ fb = Facebook, förf. anm.

Vi tolkar det som att risken för näthat är större ju fler användare som florerar på ett forum. Det finns en allmän uppfattning hos respondenterna att Facebook är en av de plattformar där det är störst risk att bli utsatt för näthat. Trots att alla sociala medier är nya källor till det offentliga samtalet (Ilshammar, 2013) uppfattar vi det som att det finns en risk med att fler röster påverkar diskursen på en digital plattform, något som Carlos Castro även uttrycker när han säger att “flest människor använder det och därav hamnar flest åsikter på samma ställen”. Vi tolkar det som att många åsikter i värsta fall leder till att människor stör sig på varandra något som kan ge upphov till en kränkande och hatisk debatt. Flertalet av respondenterna har själva bli blivit utsatta på Facebook och menar att det största anledningen är att det är många användare och ett relativt öppet socialt forum. Det finns stora förutsättningar för internetforum och sociala medier att vara en plattform för det som Habermas kallar det ideala samtalet, där människor kan mötas på samma villkor och uttrycka sina åsikter. Med förutsättning till att människor har tillgång till internet kan man se det som att medborgarna då får möjlighet att delta i en debatt som kan präglas av både jämlikhet och mångfald. Detta skulle även kunna skapa ömsesidighet och kvalitet, dock ser vi det som att dessa aspekter utmanas av anonyma identiteter och en annan sorts diskurs än i det verkliga livet.

Det som kan uttydas av det empiriska materialet är att näthatet florerar på flera sociala plattformar och vem som helst kan drabbas. Empirin består av svar från 13 personer mellan 16 och 45 år. De drabbade är både kvinnor och män med olika sysselsättningar och arbeten (se bilaga B). Respondenterna i vår studie är alltså av olika kön och åldrar och precis som Kowalski et al. (2014) beskriver så går ingen säker på nätet. Näthat är ett problem som berör alla oavsett ålder eller kön (Pohjanen & Berg, 2013).

5.2 Näthat som kränker

När det kommer till frågan om vilka typer av kommentarer som de drabbade har fått utstå, får vi genast en känsla av att det är en hård jargong på nätet. Flera av respondenterna beskriver att kommentarerna är av ett mycket hotfullt slag och att de till och med kan handla om mordhot, våldshot och falska anklagelser gällande våldtäkt. Det finns även kommentarer som ter sig av ett annat slag, där det handlar mer om personangrepp som hotfulla attacker kring utseende, vikt och hudfärg. Bergström & Jansson (2013) beskriver att det idag är ett friare flöde av information på sociala medier och att fler har kommit att bli synliga. En baksida med detta är att många av de

plattformar som finns på internet inte kontrolleras och att klimatet på så sätt blivit allt hårdare (Hadenius, Wadbring & Weibull, 2011; Svensson & Dahlstrand, 2014).

Det finns flera kritiker som talar om att samtalet på internet saknar respekt, trots att de finns goda förutsättningar för en jämlik, öppen och ärlig debatt i likhet med de deliberativa samtalet (Janssen & Kies, 2005).

5.2.1 Tabell 2

Fråga 3. Vad har du fått för kommentarer?

Hot om död & våld	A. Andersson: ”Att jag borde dö, att jag borde gömma mig.” J. Jansson: ”Mycket hotfulla kommentarer, där man vill se mig dö. Att jag inte förtjänar att leva.” S. Stanford: ”Rasism, våld- och mordhot.”
Kommentarer om utseende	J. Johnsson: ”- tror du att du är snygg eller? Haha lol.” N. Nilsson: ”Några tjejer på min skola kallade mig för fet, kossa, hora och slyna.” H. Hallberg: ”för snygg, blir kåt på ditt utseende, du är helt perfekt.” F. Fredriksson: ”Att man inte ser bra ut.” S. Sjöstedt: ”De kränkande kommentarerna jag fått har oftast handlat om min kropp. Det kan till exempel vara: ”Fan vad ful”, ”flodhäst” eller ”BANTA”.”
Anklaganden/lögner	M. Månsson: ”Folk har inte velat ta parti... Ett ex till mig anklagade mig för saker jag var oskyldig till...” Y. Youssef: ”Galen exfru till min sambo som skriver diverse helt tagna ur luften osanna påhopp om oss om misshandel av barn, våldtäkt, bedrägerier m.m.”
Personligt kränkande	C. Castro: ”Bland annat att jag har dyslexi, missar att stava korrekt och att jag särskriver väldigt ofta.” H. Hellström: ”Kommentarerna har varit väldigt personliga. Det har varit väldigt kränkande och fått mig att må mycket dåligt.”

Tabell 2 beskriver vilka kommentarer respondenterna har fått. De är av olika slag och har delats upp efter hot om död och våld, utseende, anklaganden om lögner samt personligt kränkande innehåll.

Genom att kategorisera svaren på fråga 3 går det att utläsa vissa mönster i hur näthatet ser ut för de drabbade. Det finns dock ingen enkel och tydlig definition för vad man utsätts för utan näthatet kan ha många olika uttryck. En intressant aspekt är att näthatet ibland kan vara dolt och inte behöver ha något direkt negativt innehåll. Vi har fått uppfattningen av att varje kommentar måste ses i sin egna kontext och att man som åskådare inte alltid kan avgöra om en kommentar uppfattas kränkande eller elak.

Haakon Hallberg har exempelvis angett att det som skrivits inte handlat om en negativ syn på kroppen utan istället om hur snygg och sexig personen är.

5.3 Inlägg som blivit näthatade

De inlägg respondenterna fått hatiska eller kränkande kommentarer på skiljer sig åt, men många beskriver att det handlar om personliga inlägg som en bild på sig själv men även om egna åsikter gällande politik och samhälle. Det som dock kan uttydas från empirin är att det finns en överhängande större risk att bilder får kränkande och hatiska kommentarer. Vi kan se att inläggen kan handla om allt möjligt men att kränkningarna ofta är av personlig karaktär som saknar direkt anknytning till inläggets ämne.

Vi tolkar det som att oavsett vad som skrivs eller läggs upp på sociala plattformar är påhopp mer eller mindre direkt riktade mot den egna personen. Hatet behöver alltså inte ha någon direkt koppling till vad som publicerats. Yasmine Youssef nämner att det inte behöver vara någon direkt motreaktion på något man skrivit utan kan vara kommentarer som inte alls har med situationen att göra.

En annan intressant aspekt är att näthatet inte alltid är så synligt och lätt att upptäcka som man kanske kan tro. Det kan istället gömma sig bakom ironiska och skämtfulla kommentarer där det finns ett kränkande och hatiskt budskap. Empirin visar tydliga tendenser på att hat föder hat och att det skapas en ond spiral av kränkande och hatiska kommentarer. Vi får uppfattningen om att det blir enklare att hata någon på internet om denna personen redan är utsatt. Möjligheten till ett ökat deltagande på internet blir på så sätt en risk då det blir lättare för människor att gruppera sig mot en annan människa. Carlos Castro beskriver att vissa går ihop i grupp och skriver hatiska kommentarer direkt riktade mot honom som person.

Det verkar alltså som att det ofta inte spelar någon roll *vad* inläggen handlar om utan att det mer är *personer i sig* som blir utsatta. Detta visas tydligt i empirin, bland annat från Saga Sjöstedt. Hon beskriver att hon utsätts för negativa och elaka kommentarer oavsett inläggets karaktär. Det kan handla om allt från personliga bilder där hon får hatiska kommentarer om sitt utseende till bilder på mat där näthatarna istället skriver "Du borde nog inte äta allt det där". Vad som är extra intressant i detta fall är att hon senare blev så trött på hatet som kretsade kring hennes fysiska form att hon lade upp en bild från ett

löppass med anledning att visa “nu jäklar ska jag visa alla att jag tagit träningen”. Istället för att få positiva tillrop fick hon istället fortsatta glåpord och negativa bemötanden som att “det var på tiden”.

5.4 Att följa strömmen

Precis som Buchstein (1997) skriver verkar det som att internet har blivit ett forum där människor deltar på andra villkor än i det verkliga livet där man interagerar på ett annorlunda sätt. Den digitala världen ger fler möjlighet att delta (Bergström & Jönsson, 2013). Däremot har det också blivit en plats för identitetsskapande och ett sätt att vilja konstruera ett nytt “jag” (Gil de Zúñiga, Jung & Valenzuela, 2012). Risken kan dock vara att den skapade identiteten inte överensstämmer med verkligheten (Buchstein, 1997). Utifrån respondenternas svar ser vi tydliga tendenser på att man inte vill sticka ut från mängden och ofta framställer sig själv i ett bättre ljus på internet. Jesper Jansson berättar “det känns som man gör som alla “andra” på nätet”. Även om internet är en plats där det offentliga samtalet kan utvecklas och främja ett medborgerligt deltagande ser vi en risk med att man anpassar innehållet utefter vad som anses vara acceptabelt. Empirin visar på att risken för att utstå hat gör att man inte publicera vissa ämnen. Innehållet anpassas efter publiken på grund av en rädsla för att bli utsatt för näthat och på så sätt försvinner också många aspekter vilket urholkar det offentliga samtalet (Murray, 2015).

Ramarna för att passa in blir bara mindre och mindre och om man, som mig, inte passar in, är risken stor för näthat (Jennie Johnsson).

Även Gearhart och Zhang (2013) pratar om en rädsla för att bli isolerad från samhället som kan leda till att man inte uttrycker sina åsikter. En utbredd självzensur kan leda till att vissa åsikter förblir osagda och försvinner från den offentliga agendan (Gearhart & Zhang, 2013). Helen Hellström säger att hon “ångrar att man lagt upp vissa saker som kanske sticker i folks ögon”. Benkler (2006) menar att med man med internets hjälp kan vara mer aktiv i den offentliga debatten. Vi ser dock en form av passivitet och anpassning hos deltagare som inte vågar uttrycka åsikter som går mot strömmen.

5.5 Kontroll av innehåll

Kommunikationen på internet har blivit okontrollerbar och det blir svårt att ingripa om interaktionen blir allt för aggressiv (Kowalski et al., 2014). Det finns en risk med att kontrollera innehållet i sociala medier då detta kan komma att skada ett öppet medieklimat och enskilda användare kan ta illa upp (Pohjanen & Berg, 2013). Som Olsson (2009) beskriver finns det en problematik kring vem som ska kontrollera och censurera innehållet på nätet. Det finns en generell uppfattning bland de som blivit utsatta för näthat att lagstiftningen borde ha kommit längre. Med den snabba tekniska utvecklingen med internet i sin spets måste man få stopp på hatet på nätet, något som Yasmine Youssef berättar om. Respondenterna har svårt att förstå varför ingen maktar få stopp på fenomenet, men är medvetna om svårigheterna med att kontrollera innehållet på sociala medier. Det värsta med näthatet är att det som har skrivits alltid kommer att finnas på internet, menar respondenterna. Information som skrivs om en person ligger kvar i internetsfären och kan exempelvis, även om de inte är sanna, leda till svårigheter i vardagen.

Står man namngiven på flashback syns det när man googlar = kan ha svårigheter med jobb osv (Yasmine Youssef).

Näthat påverkar alltså inte bara individen känslomässigt i nuet. Det kommer även att följa och påverka det sociala livet för den som blivit utsatt under en lång tid. Yasmine Youssef talar även om att man måste gå så långt att man borde förbjuda möjligheten till anonymitet på nätet för att få bukt på problematiken och trycker på det faktum att näthat inte står i paritet med värdet av yttrandefrihet och integritet. Den allmänna tolkningen vi kan dra utifrån empirin är att näthat har blivit ett samhällsproblem. Lagstiftningen gör det svårt att utreda vad som klassas som näthat och bör regleras (Svensson & Dahlstrand, 2014).

5.6 Självrensning

Uppsatsens frågeställning undrar hur självrensning påverkar dem som har blivit utsatta för näthat och på frågan *Hur har näthat påverkat vad du väljer att skriva om idag på sociala medier?* anger majoriteten av respondenterna att de censurerar sig själva. Das och Kramer (2013) definierar självrensning som ett sätt att hindra sig själva att uttrycka vissa åsikter och saker, något som undersökningen visar tydliga tendenser till.

5.6.1 Tabell 3

Fråga 5. Hur har näthatet påverkat vad du väljer att skriva om idag på sociala medier?

Bilder	J. Johnsson: "Jag vågar inte längre publicera bilder på mig själv, på grund av de kommentarer jag får!" N. Nilsson: "Jag lägger inte upp bilder på sociala medier längre tack vare näthatet jag drabbades av." H. Hellström: "Varken bilder eller åsikter som kan få andra att "ta illa upp"." S. Sjöstedt: "Sista tiden har jag väldigt ofta dragit mig för att lägga upp bilder eftersom jag vet att det kommer massa kommentarer."
Personligt	Y. Youssef: "Hämmar och begränsar mig vad det gäller min egen exponering på sociala medier." F. Fredriksson: "Jag skriver om mer ytliga vardagliga saker, inget djupt eller personligt." H. Hellström: "Jag tycker inte om att lägga ut information om mig själv längre."
Motsatt effekt	C. Castro: "Inte alls, tvärt om! Jag står för de jag framför och om de börjar "hata" så hatar jag tillbaka utan att låta de vinna över mig." M. Månsson: "Jag är rak och öppen men vet att sånt skadar under ytan..." A. Ahl: "Nej"

Tabell 3 visar på hur näthatet har påverkat vad respondenterna väljer att publicera och skriva om på sociala medier. Respondenternas svar har visat på mönster i att det kan handla om att inte lägga upp bilder, personligt innehåll eller att det kan få motsatt effekt.

Att fritt uttrycka sig i skrift, tal eller bild samt yttra tankar, åsikter och känslor är skrivet i den svenska regeringsformen som en grundläggande rättighet (SFS 1974:152). Med ny teknik har vi fått fler kommunikationskanaler för det fria ordet (Oozer, 2014). Vissa hävdar att hat på nätet är en av de följder vi måste acceptera för att upprätthålla det fria ordet medan andra hävdar att vi måste jobba mot det och att det bryter mot antagandet om den demokratiska diskursen (Buchstein, 1997). Mycket av empirin tyder på att näthat är en oundviklig baksida av internetkulturen men att det utan tvekan skadar den drabbade.

Vi ser tre tydliga kategorier i empirin när det kommer till hur näthatet har påverkat vad man väljer att publicera. Mycket handlar om att man drar sig från att lägga ut bilder på sig själv. En intressant aspekt i detta är att det inte bara behöver handla om att man själv inte skall få utstå negativa kommentarer. Det kan även, som i Helen Hellströms fall, vara så att man inte vill att andra ska ta illa upp av det innehåll som läggs ut på internet.

Ett annat mönster är hur självcensuren påverkar djupet i konversationerna och vilka personliga saker som publiceras. Freja Fredriksson beskriver exempelvis hur hon publicerar mer ytliga saker som inte går särskilt djupt eller på ett personligt plan. Vi kan tydligt se att de respondenter som på ett eller annat sätt blivit utsatta för näthat tenderar att aktivt välja bort saker och ämnen som de kanske tidigare hade publicera på grund av det hat de utsatts för. De är inte bara *vad* som läggs ut som påverkas utan även *hur frekvent* man uppdaterar innehåll. Saga Sjöstedt berättar att hon inte bara tänker på vad posterna handlar om utan säger även att hon fortfarande lägger upp bilder men “inte alls lika ofta som tidigare”. Det finns även de som har gått så långt att de helt har slutat använda sociala medier. Jesper Jansson säger att han väljer att inte mer använda sig av plattformarna på internet. Att detta får konsekvenser för det offentliga samtalet anser vi är ett faktum. Om människor drar sig från att uttrycka sig på sociala medier och till och med väljer bort att delta i ett offentligt och deliberativt samtal finns det en risk att de demokratiska möjligheterna inte utvecklas. Strävan att nå ett jämlikt, öppet och ärligt samtal försvåras när färre människor väljer att stå utanför debatten.

Inte alls, tvärt om! Jag står för de jag framför och om de börjar “hata” så hatar jag tillbaka utan att låta de vinna över mig. Man får aldrig visa sig svag i såna lägen, det är då de vinner (Carlos Castro).

Dock finns det även de som agerar helt tvärtom och i motsatt riktning. Istället för att bli hämmad av kränkande kommentarer har näthatet fött aggressioner till motangrepp. Dessa respondenter trycker på rätten att uttrycka sig fritt och att man inte skall behöva utstå kränkningar för ett engagemang i debatter på internet. Yttrandefrihet gäller även i skriftliga sammanhang och internet har erbjudit fler vägar för fria uttrycksformer (Oozer, 2014). Det är därför inte alla som ser näthat som en anledning till självcensur. Både Carlos Castro och Alexander Ahl anger att de aktivt väljer att stå för sina åsikter och dela med sig av allt. Carlos Castro säger att han vädrar sina åsikter och tankar på ett mycket öppet sätt och säger att det är mottagarens problem om denne inte accepterar det som skrivs. Alexander Ahl säger att han publicerar allt utan att censurera sig själv. Det finns alltså en del som i viss mån accepterar näthatet som en del i att upprätthålla yttrandefriheten och att alla skall få uttala sig (Buchstein, 1997). Här ser vi återigen tendenser på att hat föder hat av den anledning att de drabbade använder samma kränkande metoder för att ge tillbaka. Motivet handlar då om att inte acceptera och låta sig bli kränkt och bemöta andra så som man själv blivit bemött. Detta skulle kunna ses

som ett steg närmare ett perfekt offentligt samtal där alla deltar med samma möjlighet att uttrycka känslor och attityder i en obegränsad diskussion. Dock kan det även tolkas som att det strider mot Habermas tankar om att upprätthålla en rationell dialog med ömsesidighet och kvalitet. Det finns dessutom en risk att det blir en hård jargong av låg kvalitet där deltagarna inte respekterar varandra och inte tar till rationella metoder.

Empirin visar att vissa personer kan få andra människor att känna sig kränkta och hämmade vilket tyder på att näthat används och blir som ett uttryck för makt. Vi ser därför svårigheter med att upprätthålla en respektfull dialog som präglas av jämlikhet. Detta verkar gälla oavsett om de drabbade känner sig hämmade eller inte av det hat de mött. Mycket tyder därför på att det ideala samtalet står inför utmaningar där näthatet är en bidragande faktor.

5.6.2 Tabell 4

Fråga 7. Finns det vissa saker/ämnen som du låter bli att lägga upp?

Bilder	N. Nilsson: ”Jag lägger aldrig upp bilder på mig själv längre.” H. Hallberg: ”när det inte är bild på mig.” F. Fredriksson: ”Publicerar ej på något vis utmanande bilder.” H. Hellström: ”Jag lägger inte upp bilder...” S. Sjöstedt: ”Numera lägger jag knappt upp bilder där man ser hela min kropp.”
Privatsaker	M. Månsson: ”Privatsaker.” F. Fredriksson: ”...om hur jag mår som person.” H. Hellström: ”...info om mig själv osv.”
Politiska åsikter	J. Jansson: ”Jag försöker att inte lägga upp saker som jag vet att ja kommer att få skit för. Politiska åsikter bland annat.” F. Fredriksson: ”...mina personliga tankar kring samhället/politik.”
Inget alls	Y. Youssef: ”Är konsekvent och lägger inte upp någonting förutom i förhoppningsvis stängda sammanhang (privata konton).”
Motsats	C. Castro: ”Nej, jag vädrar ganska friskt om mina åsikter om allt mellan himmel och jord, om någon annan inte tycker det är okej så är det hennes/hans problem.” A. Ahl: ”Nej, jag publicerar allt.”

Tabell 4 visar på eventuella saker och ämnen som respondenterna väljer att inte lägga upp på internet. Det kan handla om allt från bilder, privatsaker och politiska åsikter. Vissa väljer även att inte publicera någonting alls medan andra publicerar allt.

Den självzensur som sker beror enligt respondenterna på det näthat och de elaka kommentarer man utsatts för. Att låta bli vissa yttranden eller publiceringar blir, precis som Murray (2015) säger, ett sätt att försöka att inte hamna i trubbel eller utsättas för hat. Många har tröttna på hatet och Jesper Jansson uttrycker ordagrant: "Tänker inte utstå mer hat".

När det kommer till vad de utsatta väljer att censurera och inte lägga upp finns det många olika kategorier som täcks. Något som är återkommande i svaren är att respondenterna mår dåligt och har fått ett försämrat självförtroende. Majoriteten av respondenterna anger alltså att näthatet har påverkar dem på ett negativt sätt. Att hatet träffar så hårt skulle kunna bero på att det är lättare att sår andra människor när kommunikationen inte sker ansikte mot ansikte (Kowalski et al., 2014), något som respondenterna har råkat ut för i allra högsta grad.

Precis som i tidigare fråga ser vi här att det handlar om både bilder och personligt innehåll. Även här finns det de som snarare blir triggade av näthatet. På fråga 7 har vi genom svaren upptäckt att det också är politiska åsikter som försvinner från agendan. Med nya medier har det getts möjligheter för fler att nå den politiska debatten och att de kan vara en idealisk plats för ett öppet och utvecklat offentligt samtal (Iosifidis, 2011). Även om uppsatsens huvudfokus ligger utanför det politiska är det en viktig aspekt att ta upp att även dessa åsikter tystas ned.

5.7 Minskat medborgardeltagande

Självcensuren handlar inte bara om att inte exponera sig själv utan även om att inte publicera information om andra. Steve Stanford säger exempelvis "Det finns en del namn på personer eller organisationer jag inte skriver i klartext".

När diskussionerna på internet blir allt hårdare och människor utsätts för näthat på grund av det som publiceras finns det en risk att medborgare avskräcks från att delta i det offentliga samtalet (Gil de Zúñiga & Valenzuela, 2011). Flertalet svarande visar på att näthat på sociala medier kan hämma deltagandet. Martin Månsson tror att människor som blivit näthatade är försiktiga när de väljer vad de skall skriva om. Han säger även "Man vet aldrig vem som är ens riktiga vänner". Risken med detta är ett minskat medborgardeltagande då tillit till andra påverkar hur människor väljer att engagera sig

eller inte. Det är viktigt att inse att det kanske inte är själva medieformen som påverkar hurvida vi är benägna att engagera oss eller inte, utan själva användningen av plattformarna som främjar engagemang (Gil de Zúñiga & Valenzuela, 2011).

5.8 I efterhand önskad självcensurering

Empirin visar tydligt att kränkande kommentarer påverkar vad människor väljer att publicera på ett eller annat sätt, även om de förhåller sig lite olika till frågan, om de tror att människor väljer att inte skriva om vissa saker för att undvika att få kränkande kommentarer. Att censurera sig själv är ett aktivt val och internet erbjuder nya möjligheter till detta, det som Das och Kramer kallar för *last minute self-censorship*. Empirin visar tydliga tendenser på att man ofta censurerar sig själv i förväg och att man funderar på vad som publiceras innan man skickar iväg det. Nina Nilsson säger att “När man vill dela med sig av något tänker man förmodligen en extra gång på vilka kommentarer man kan få av inlägget” och det visar på just detta. Hon menar på att det finns en gräns för hur mycket “skit” man orkar att ta.

Last minute self-censorship handlar om hur man begränsar sitt innehåll *innan* man publicerar det. Empirin visar dock inte bara att man tänker igenom sina inlägg i förväg utan även att många *i efterhand* skulle ha censurerat sig själva. Flertalet av våra respondenter beskriver att det någon gång har ångrat att de publicerat något på internet. Jesper Jansson berättar till exempel att han känner ånger för det publicerade inlägget på grund av de trakasserier som varit en följd av det. Hade respondenterna valt att censurera sig hade de kanske inte blivit utsatta för hat.

Precis som vi tidigare diskuterat finns det dock respondenter som trycker på sin rätt att uttrycka sina åsikter och publicera allt. Empirin ger en känsla av att en del vet om att de kommer att få utstå kränkande kommentarer redan innan de har publicerat, men lägger trots det ut exempelvis bilder på sig själva. Detta har dock, som i Nina Nilssons fall, resulterat i att man i efterhand har ångrat sitt inlägg. Nina säger: “visste ju att jag skulle bli kallad för en fet kossa”. Hon lade, trots kommentarerna hon visste skulle komma, ut en bild på sig själv men ångrar det i efterhand. Vi tolkar det som att det finns en vilja att trotsa och stå emot näthatet för att kunna upprätthålla och sträva mot ett fritt samtal, dock verkar det ibland som att hatet tar över.

I diskussion om ett kriminellt gäng gjorde ja en hård sågning av dubbelmoralen i ett specifikt agerande. Även om det var korrekt så ledde det till att jag blev uppringd och hotad, det skulle jag väl helst haft ogjort (Steve Stanford).

Vad som är anmärkningsbart i detta fall är att personen anser att han har handlat på ett korrekt sätt som stått i relation till händelsen. Dock ångrar han sig ändå och önskar att det hade varit ogjort.

6 Slutsats och diskussion

I denna del presenteras vår slutsats och våra svar på forskningsfrågorna följt av en diskussion kring de samband vi kunnat utläsa från empirin och teori. Detta följs av förslag på framtida forskning om ämnet.

6.1 Slutsats

Hur upplever drabbade att näthat påverkar deras grad av självzensur och vad de väljer eller inte väljer att publicera på internet?

De personer som har blivit utsatta för näthat upplever en ökad grad av självzensur. De kränkande kommentarer som de har fått utstå har lett till en större grad av självzensur. De drabbade väljer numera i en större utsträckning vad de publicerar eller inte och det finns ofta en baktanke där man väljer att självzensurera sig för att förminska risken för hatiska kommentarer. Det finns dock en minoritet som menar att de efter näthat hävdar sin rätt att säga vad de vill och att deras grad av självzensur inte har minskat.

Genom studien ser vi dock ett mycket tydligt samband mellan det hårda klimatet på internet, näthat och självzensur.

Vilka följder får näthat på det medborgerliga deltagandet?

På grund av näthat känner sig människor hämmade och väljer aktivt bort att delta och engagera sig i debatter på internet efter att de blivit utsatta för näthat. Dock finns det även här de som gör helt tvärtom och som inte blir avskräckta från att delta utan istället trycker på sina rättigheter att vara en del av den offentliga debatten. Studien visar tydliga tendenser på att näthat leder till en självzensur som påverkar det medborgerliga deltagandet.

6.2 Diskussion

Att det finns ett samband mellan vad som (inte) sägs på internet och självzensur är ett faktum. Kanske är det så att näthat(are) kan spela samma roll som massmedier och den offentliga opinionen och faktiskt påverka vad som sägs och bidra till en negativ trend där fler väljer att tysta ner åsikter och lämna plats åt andra.

Sociala medier ger möjligheter att bli en del av något större och få acceptans för åsikter och tankar (Gil de Zúñiga, Jung & Valenzuela, 2012). Offentligheten kan förbättras genom att fler människor får tillgång till information och plattformar för samarbete (Benkler, 2006). Dock visar många av respondenternas svar att klimatet på internet inte är så öppet och fullt av acceptans och respekt som det finns förutsättningar till.

Det finns forskning som pekar på att den största anledningen till självcensur är att man inte vill dela med sig av saker som kan upplevas ointressant av mottagaren (Das & Kramer, 2013). Empirin visar dock att det finns många anledningar till självcensur som ofta är kopplade till att man har blivit utsatt för näthat.

Alla respondenter upplever att de på ett eller annat sätt känner sig hämmande när det kommer till att uttrycka sig på internet och att de påverkas av vad andra tycker. Vi vet att massmedierna och internet har en stor betydelse för medborgarens deltagande som en del av det offentliga samtalet (Papacharissi, 2002; Premfors & Roth, 2004). Habermas (1976) talar om det offentliga samtalet som en rationell dialog som leder till att medborgarna inte påverkas av andra röster. Men det finns fler som kritiserar detta antagandet och som istället menar att det offentliga samtalet alltid kommer att stå inför hinder och att alla samtal inte sker på ett rationellt sätt. Utifrån svaren från de tillfrågade anser vi att det offentliga samtalet alltid kommer att stå inför utmaningar som grundar sig på att det alltid kommer att finnas vissa påverkanskrafter som är starkare än andra.

Det finns många anledningar till om eller hur människor engagera sig och vad som driver en person till att delta i större och mer offentliga sammanhang och diskussioner. En av de saker som leder till ett ökat medborgerligt engagemang är en positiv attityd med en tillit till både andra människor och till samhället i stort (Gil de Zúñiga & Valenzuela, 2011). Risken med ett hårdare klimat skulle då kunna vara att tillit till andra människor försämras vilket leder till en minskad vilja att delta i debatten. Kränkande kommentarer och näthat kan ligga till grund för att man inte väljer att uttrycka sig då man inte litar på andra.

När det kommer till samhället, dess struktur och hur dessa två påverkar engagemang och deltagande verkar det som att det finns en del arbete att göra. Empirin tyder på att det finns en negativ attityd gentemot exempelvis lagstiftare, och även om inte

huvudfokus har legat på denna aspekt verkar det som om det finns stora problem i hur samhället ska hantera näthat och dess konsekvenser, precis som Svensson och Dahlstrand (2014) berör. Även detta skulle kunna påverka hur människor engagerar sig i debatter på internet och hur man ser på samhället i stort.

Det verkar även som att det som får rum i det offentliga samtalet är det som är av allmänt intresse men ser man till svaren från respondenterna florerar det mycket innehåll som inte är av respektfull karaktär. Det deliberativa samtalet präglas av respekt och tolerans där varje deltagare ska komma överens (Premfors & Roth, 2004). Hat på nätet ger oss en motsatt bild där respekt för andra människor sätts i andra hand och samtalet istället präglas av en stark illvilja. Istället för att deltagarna är medspelare i det offentliga samtalet ser vi tendenser på att hatet på nätet leder till de motsatta. Det uppfattas som mer "okej" att skriva kränkande kommentarer till vem som helst när som helst på dygnet. Vi tolkar möjligheten till anonymitet som en stor anledning till varför näthat blivit allt mer utbrett då det ges en känsla av att det blir allt enklare att uttrycka sig hatiskt utan vidare eftertanke. Även ett flertal av respondenterna tror att detta är en av anledningarna till att kränkningar på internet förekommer i såpass stor utsträckning som de gör. Med nya tekniker har det offentliga rummet utvidgas ur många aspekter (Benkler, 2006). Även om litteraturen lägger mycket fokus på politiska perspektiv finns det mycket som visar på att det offentliga samtalet får allt fler genrer. Anledningen till detta skulle kunna vara att gränserna mellan den offentliga respektive privata sfären allt mer går ihop, vilket gör det mer otydligt var gränserna för ett deltagande i ett offentligt samtal går (Ilshammar, 2013). Även om internet har gjort att fler kan delta och ta del av det offentliga samtalet finns det många baksidor med ett konvergerande och utbrett medielandskap. Det faktum att alla bör få möjligheten att tala med lika stor rätt och få en plats i det offentliga samtalet anser vi är av stor vikt för demokratin. Om vissa åsikter inte blir hörda kommer vissa tankar aldrig bli tänkta. Det verkar även som om det hårda klimatet och näthatet gör att många känner sig hämmade istället för att våga uttrycka sina åsikter.

Istället för att vi får ett vidgat offentligt samtal med fler åsikter finns det tendenser som visar på att man följer strömmen och den stora massans åsikter. Om vi ska se konversationer på internet som en del av det offentliga samtalet tolkar vi det som att alla ämnen inte ges utrymme. Detta då näthatet har lett till att de som drabbats tänker på de

konsekvenser ett inlägg kan leda till i form av nedvärderande ord och kommentarer. Empirin visar att människor väljer bort innehåll som de vet kommer leda till hat. En intressant aspekt i detta är att de censurerade ämnena som genom aktiva val döljs från agendan kan handla om allt från politiska uttalanden till dagens lunch. Det är alltså inte bara politiska åsikter som behöver diskuteras när sambanden mellan det offentliga samtalet och näthat undersöks. Debatten handlar om så mycket mer.

Vi får uppfattningen om att näthat har en stor påverkan på vad som får utrymme på internet och i den offentliga debatten. Precis som Foxman och Wolf (2013) säger så finns det alltså inte bara positiva aspekter med de nya medierna och hur de kan bidra till ett bättre medieklimat. Empirin visar lika tydligt på baksidan med sociala medier och forum där inte bara klimatet skadas utan även individen. Det offentliga rummet och det ideala samtalet präglas av att deltagarna når ett konsensus och ett samförstånd (Habermas, 1976). Tidigare forskning visar på att det offentliga samtalet alltid kommer att stå inför problem. Med nya sociala medier och ett hårdare medieklimat ser vi att fokus har flyttats från politiska åsikter till ett mer personligt plan. Ett av de villkoren som finns för att uppnå ett idealt samtal som strävar efter jämlikhet, mångfald, ömsesidighet och kvalitet är att alla personer skall ha möjlighet att delta på *samma villkor* (Schneider, 1997). Vi tolkar dock detta som en omöjlighet så länge människor censurerar sig själva, då deltagarvillkoren blir olika beroende på vem man är och hur man har blivit eller blir bemött. De fyra punkterna som skall vara uppfyllda för ett idealt samtal står i konflikt med de konsekvenser som näthat leder till.

Viktigt är även det faktum att alla kan drabbas. Det är inte bara kända personer som utsätts för näthat utan även den lilla människan i de allra enklaste vardagssituationer. Att bli utsatt för näthat och kränkande kommentarer har uppenbara konsekvenser för människors sätt att se på sig själva och vilken plats de har i det offentliga rummet. Näthat sårar, kränker och hämmar oss från att vara oss själva. Ser man till ett större perspektiv tenderar den självrensning som näthat bidrar till att resultera i en påverkan på demokratin och allas rättigheter att uttrycka sig.

6.3 Framtida forskning

Hur näthatet påverkar människor är ett mycket intressant område som är relativt outforskat. Området är i ständig förändring och med internets utveckling blir det bara mer och mer komplicerat och invecklat. Det finns otroligt många vägar att gå och många perspektiv att ta sig an.

Det hade varit intressant att se näthatet och dess konsekvenser ur de hatandes perspektiv. Att få reda på hur de förhåller sig till de kommentarer och det hårda klimat som de är med och bidrar till hade gett ytterligare ett perspektiv till forskningsområdet. Att få reda på *varför* de väljer att kränka andra människor och vad de får ut av att göra det hade kunnat ge en större förståelse för fenomenet.

Den stora frågan som ständigt återkommer är hur man får bukt på näthatet och dess konsekvenser. Det är viktigt att inte se näthat som ett separat problem då det är ett fenomen som bara har fått nya kanaler att uttryckas i. Ur ett kommunikationsvetenskapligt perspektiv hade det varit intressant att se hur den sociala interaktionen i vardagen, som inte sker via digitala plattformar, påverkar samtalet på internet.

Referenser

Aftonbladet (2015). *Hatet på Flashback*. Hämtad 2015-03-11, från <http://www.aftonbladet.se/tagg/12cbdde9-60f5-4d13-87d9-f65d4d7ee3f5/1b893a5d95>.

Andersen, H. (Red.) (1994). *Vetenskapsteori och metodlära: introduktion*. Lund: Studentlitteratur.

Benkler, Y. (2006). *The Wealth of Networks: How Social Production Transforms Markets and Freedom*. New Haven: Yale University Press.

Bring, G. (Red.) (1999). *Kvalitativ metod som praktik: [erfarenhet av att forska kvalitativt vid medicinsk fakultet]*. Lund: Studentlitteratur.

Buchstein, H. (1997). Bytes that bite: The internet and deliberative democracy. *An International Journal of Critical & Democratic Theory*, 4(2), 248-263.

Dahlberg, L. (2001a). The Internet and Democratic Discourse. Exploding the prospects of online deliberative forums extending the public sphere. *Information, Communication & Society*, 4(4), 615-633.

Dahlberg, L. (2001b). Computer-Mediated Communication and The Public Sphere: A Critical Analysis. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 7(1). doi: 10.1111/j.1083-6101.2001.tb00137.x

Dahlkvist, M. (1998). Jürgen Habermas' teori om "privat" och "offentligt". I J.Habermas, *Borgerlig offentlighet: kategorierna "privat" och "offentligt" i det moderna samhället* (s. i-v). (3., översedda uppl.) Lund: Arkiv.

Das, S. & Kramer, A. (2013). *Self-Censorship on Facebook*. Association for the Advancement of Artificial Intelligence. Tillgänglig: <http://www.aaai.org/ocs/index.php/ICWSM/ICWSM13/paper/viewFile/6093/6350>.

Eliasson, A. (2013). *Kvantitativ metod från början*. (3., uppdaterade uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (Red.), (2012).
Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad. (4., [rev.] uppl.)
Stockholm: Norstedts juridik.

Findahl, O. (2014). *Svenskarna och internet 2014*. Stockholm: .SE Stiftelsen för
internetinfrastruktur.

Fiss, O. M. (1996). *The irony of free speech*. Cambridge, Ma.: Harvard University
Press.

Foxman, A. H., & Wolf, C. (2013). *Viral Hate. Containing its Spread on the Internet*.
New York, NY: Palgrave Macmillan.

Fuchs, C. (2015). *Culture and economy in the age of social media*. New York/Oxford:
Routledge.

Gearhart, S. & Zhang, W. (2013). Gay Bullying and Online Opinion Expression: Spiral
of Silence in the Social Media Environment. *Social Science Computer Review*, 32(1),
18-36.

Gil de Zúñiga, H. & Valenzuela, S. (2011). The Mediating Path to a Stronger
Citizenship: Online and Offline Networks, Weak Ties, and Civic Engagement.
Communication Research, 38(3), 397-421. doi: 10.1177/0093650210384984

Gil de Zúñiga, H., Jung, N. & Valenzuela, S. (2012). Social Media Use for News and
Individuals' Social Capital, Civic Engagement and Political Participation. *Journal of
Computer-Mediated Communication*, 17, 319-336, doi: 10.1111/j.1083-
6101.2012.01574.x

Gripsrud, J. (2011). *Mediekultur, mediesamhälle*. (3., [bearb.] uppl.) Göteborg:
Daidalos.

- Gustafsson, D. (2014). *Näthat. I gråzonen mellan straffrättsligt ansvar och yttrandefriheten*. (Magisteruppsats). Örebro: Institutionen för juridik, psykologi och socialt arbete. Örebro Universitet. Tillgänglig: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:723311/FULLTEXT01.pdf>.
- Habermas, J., Lennox, S. & Lennox, F. (1964). The Public Sphere: An Encyclopedia Article (1964). *New German Critique, Autumn 1974*(3), 49-55.
- Habermas, J. (1976). *Legitimation Crisis*, London: Heinemann Educational Books Ltd.
- Habermas, J. (1996). *Between facts and norms: contributions to a discourse theory of law and practice*. London: Polity.
- Habermas, J. (1998). *Borgerlig offentlighet: kategorierna "privat" och "offentligt" i det moderna samhället*. (3., översedda uppl.) Lund: Arkiv.
- Ilshammar, L. (2013). Offentlighetens dimensioner. I G. Nygren & I. Wadbring (Red.), *På väg mot medievärlden 2020: journalistik, teknik, marknad* (s. 351-377). (5., [omarb.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Iosifidis, P. (2011). The Public Sphere, Social Networks and Public Service Media. *Information, Communication & Society, 14*(5), 619-637. doi: 10.1080/1369118X.2010.514356
- Janssen, D. & Kies, R. (2005). Online Forums and Deliberative Democracy: Hypotheses, Variables and Methodologies. *Acta Politica, 40*(3), 317-335.
- Johannessen, A. & Tufte, P.A. (2003). *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. (1. uppl.) Malmö: Liber.
- Johansson, B. (2010). Surveyundersökningar. I M. Ekström & L. Larsson (Red.), *Metoder i kommunikationsvetenskap* (s. 87-118). Lund: Studentlitteratur.
- Kowalski M., R. Giumetti W., G. Schroeder N., A. & Lattanner R., M. (2014). Psychological Bulletin. *Bullying in the Digital Age: A Critical Review and Meta-Analysis of Cyberbullying Research Among Youth, 140*(4), 1073-1074. doi: 10.1037/a0035618
- Lantz, A. (2013). *Intervjumetodik*. Lund: Studentlitteratur.

- McCarthy, T. (1976). Translator's Introduction. I J. Habermas *Legitimation Crisis*, (s. vii-xxiv), London: Heinemann Educational Books Ltd.
- Mouffe, C. (1999). Deliberative Democracy or Agonistic Pluralism? *Social Research*, 66(3), 745-758.
- Murray, D. (2015). Self-censorship. *New Criterion*, 33(5), 16-20.
- Nationalencyklopedin. (2015). *Deliberativt samtal*. Hämtad 2015-05-11, från <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/deliberativt-samtal>
- Noelle-Neumann, E. (1974), The Spiral of Silence A Theory of Public Opinion. *Journal of Communication*, 24(2), 43–51. doi: 10.1111/j.1460-2466.1974.tb00367.x
- Olsson, A. R. (2009). *Yttrandefriheten på nätet. En guide om gränserna för det tillåtna på nätet*. Stockholm: .SE (Stiftelsen för Internetinfrastruktur).
- Oozer, A. (2014). Internet and social networks: freedom of expression in the digital age. *Commonwealth Law Bulletin*, 40(2), 341-360. doi: 10.1080/03050718.2014.909129
- Papacharissi, Z. (2002). The virtual sphere, The internet as a public sphere. *New Media & Society*, 4(1), 9–27.
- Peters, J. D. (2005). *Courting the abyss: free speech and the liberal tradition*. Chicago: University of Chicago Press.
- Petersson, O., Lund B., A., Smith, E. & Weibull, L. (2007). *Demokratirådets rapport 2007. Medierna och yttrandefriheten*. Stockholm: SNS Förlag.
- Power K., M. (1998). Habermas and the Countarfactual Imagination. I M. Rosenfeld & A.Arato (Red.), *Habermas on law and democracy: critical exchanges* (s. 207-225). Los Angeles: University of California Press.
- Premfors, R. & Roth, K. (2004). En demokratisyn och ett forskningsfält. I R, Klas & R, Premfors (Red.), *Deliberativ Demokrati* (s.13). Lund: Studentlitteratur.

- Pressens Samarbetsnämnd. (2010). *Spelregler för press, TV, radio*. Stockholm: TU Service AB.
- Ryen, A. (2004). *Kvalitativ intervju: från vetenskapsteori till fältstudier*. (1. uppl.) Malmö: Liber ekonomi.
- Schesser D., S. (2006). A New Domain for Public Speech: Opening Public Spaces Online. *California Law Review*, 94(6), 1791-1825.
- Schneider, S. M. (1997). *Expanding the Public Sphere through Computer-Mediated Communication. Political Discussion about Abortion in a Usenet Newsgroup*. Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology.
- SFS 1974:152. *Kungörelse 1974:152 om ny beslutad regeringsform*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- Strömberg, H. & Lundell, B. (2013). *Grundlagsskyddad yttrandefrihet*. (15., [omarb. och uppdaterade] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Svenska Dagbladet. (2015). Självcensur största hotet mot ett fritt samhälle. Hämtad 2015-03-16, från http://www.svd.se/kultur/halla-dar-reportar-utan-granser_4236763.svd (2015-02-08).
- Svensson, M. & Dahlstrand, K. (2014). *Nätkränkningar. En studie av svenska ungdomars normer och beteenden*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor.
- Sveriges Radio. (2015). Om självcensur, satirens roll i samhället och Charlie Hedbos framtid efter terrorådet. Hämtad 2015-03-16, från <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/483251?programid=2795> (2015-01-13).
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. (4., [omarb.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Trost, J. (2012). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.
- TV3. (2015). *Trolljägarna*. Hämtad 2015-03-11, från <http://www.tv3.se/trolljagarna> (2015-03-11).

Uljens, M. (1989). *Fenomenografi: forskning om uppfattningar*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Tillgänglig: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Vetenskapsrådet. (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Våge, L. (2006). *Bloggar, censur och yttrandefrihet. Exempel från Kina och Iran*. I

Demokratiinstitutets rapportserie nr 16. Tillgänglig: <[http://miun.diva-](http://miun.diva-portal.org/smash/get/diva2:2085/FULLTEXT01.pdf)

[portal.org/smash/get/diva2:2085/FULLTEXT01.pdf](http://miun.diva-portal.org/smash/get/diva2:2085/FULLTEXT01.pdf)>. Sundsvall: Demokratiinstitutet.

Widerberg, K. (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Yin, R.K. (2013). *Kvalitativ forskning från start till mål*. (1. uppl.) Lund:

Studentlitteratur.

Bilagor

Bilaga A Frågeformulär

Hej!

Först och främst ett STORT TACK för att du vill hjälpa oss! Dina svar kommer som sagt endast att användas i studiesyfte för att vi ska få mer förståelse för näthatets påverkan. Dina svar kommer att behandlas anonymt och du kommer även att få möjlighet till att, om du vill, ta del av det slutgiltiga materialet innan det skickas in.

För att göra det enkelt för dig hittar du frågorna nedan. Svara gärna så utförligt du kan. Skulle det vara något som känns oklart, tveka inte att höra av dig till oss..!

Än en gång: tack för din medverkan!

Varma hälsningar,

Fanny Åhlund & Mikaela Bergström

fanny.ahlund@gmail.com

mikaela.bergstrom1@gmail.com

1. Vad är näthat för dig?

Hur skulle du beskriva näthat?

2. På vilket/vilka forum/nätverk har du blivit utsatt för näthat?

T.ex. Facebook och/eller Instagram/Twitter/Flashback osv.

3. Vad har du fått för kommentarer?

4. När du fått kränkande kommentarer; vad har ditt/dina inlägg handlat om?

5. Hur har näthatet påverkat vad du väljer att skriva om idag på sociala medier?

6. Tror du människor väljer att inte skriva om vissa saker för att undvika att få kränkande kommentarer?

Dina egna tankar och åsikter, hur du uppfattar det.

7. Finns det vissa saker/ämnen som du låter bli att lägga upp?

Ge gärna exempel på ämnen som du gärna undviker att publicera.

8. Har du någon gång ångrat att du lagt upp en viss sak på nätet?

Om ja: vad var detta och varför?

9. På vilket/vilka sociala nätverk tror du att risken är störst att drabbas av näthat?

Varför just detta..?

10. Är det något du skulle vilja tillägga på ämnet?

Finns det något som du tycker vi har missat att ta upp eller har du någon upplevelse eller några tankar du skulle vilja dela med dig av?

11. Hur gammal är du?

- <15 år
- 16-25 år
- 26-35 år
- 36-45 år
- 46-55 år
- 56-65 år
- 66-75 år
- 75 år <

12. Vad har du för huvudsysselsättning?

T.ex. arbetar som .../ studerar ...

13. Kön

- Man
- Kvinna
- Annat

Bilaga B Empiriskt material - respondentlista

(OBS. Namnen är fiktiva på grund av utlovad anonymitet)

Person 1 - Anna Andersson

Kvinna

16-25 år

Personlig assistent

Svarade 2015-04-15

Person 2 - Jennie Johnsson

Kvinna

16.25 år

Student

Svarade 2015-04-15

Person 3 - Carlos Castro

Man

16-25 år

Lastbilschaufför

Svarade 2015-04-15

Person 4 - Martin Månsson

Man

36-45 år

Behandlingsassistent

Svarade 2015-04-19

Person 5 - Nina Nilsson

Kvinna

16-25 år

Student

Svarade 2015-04-22

Person 6 - Jesper Jansson

Man

26-35 år

Hantverkare

Svarade 2015-04-27

Person 7 - Alexander Ahl

Man

16-25 år

Student

Svarade 2015-04-29

Person 8 - Steve Stanford

Man

36-45 år

Arbetar med web content/sociala medier

Svarade 2015-04-29

Person 9 - Yasmine Youssef
Kvinna
23-45 år
Banktjänsteman (kvinna)
Svarade 2015-04-29

Person 10 - Haakon Hallberg
Man
16-25 år
Advokat
Svarade 2015-05-04

Person 11 - Freja Fredriksson
Kvinna
16-25 år
Tillsvidareanställd
Svarade 2015-05-07

Person 12 - Helen Hellström
Kvinna
26-35 år
Kundtjänstsmedarbetare
Svarade 2015-05-08

Person 13 - Saga Sjöstedt
Kvinna
16-25 år
Arbetar inom telemarketing
Svarade 2015-05-08